

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

FACULTAT DE FILOLOGIA, TRADUCCIÓ I COMUNICACIÓ

TREBALL FINAL DE GRAU DE FILOLOGIA CATALANA

**EL VALENCIÀ AL CARRER: ENTRE VALÈNCIA I
ALBORAIA**

Presentat per Ana Tamarit Escrivà

Dirigit per Lluís B. Polanco Roig

Curs: 2017-2018

València, 2018

DECLARACIÓ JURADA

....., amb DNI
....., declare que el treball presentat ha estat realitzat només per
mi i que cap de les parts de què consta i del material presentat no ha estat escrit per cap
altra persona, a excepció de les citacions o del material identificats com a pertanyents a
altri.

Faig aquesta declaració jurada amb el coneixement que, si se'n comprova la falsedat, la
qualificació serà negativa.

València,d'/de..... 2018

Vist i plau

Lluís B. Polanco

RESUM

A la ciutat de València, amb el pas del temps, s'ha produït un conflicte lingüístic entre el castellà i el català que ha suposat un procés de castellanització de la nostra comunitat. A més a més, cal no oblidar que la llar familiar és l'àmbit principal on es transmet la llengua de manera intergeneracional. Amb aquestes idees fonamentals, en aquest treball final de grau hem volgut realitzar un estudi sociolingüístic de quatre barris de la ciutat de València, pertanyents a dos districtes diferents, que seran comparats amb la població d'Alboraia. La nostra intenció és comprovar l'ús que es fa del català al carrer de la ciutat. Aquesta recerca abasta, d'una banda, l'estudi dels usos lingüístics i, d'una altra, l'estudi geogràfic, sociològic i sociolingüístic de les zones tractades.

Paraules clau: el català al carrer, sociolingüística, València.

ÍNDIX

1. PRESENTACIÓ.....	7
2. INTRODUCCIÓ TEÒRICA: L'ESTUDI DELS USOS LINGÜÍSTICS.....	9
2.1. LES SITUACIONS DE CONTACTE DE LLENGÜES: CAUSES, TIPOLOGIA I RESULTATS.....	9
2.2. L'ESTUDI DELS USOS LINGÜÍSTICS.....	10
2.2.1. Aspectes teòrics.....	11
2.2.2. Estudis aplicats dels usos lingüístics en la sociolingüística catalana: metodologia i resultats.....	14
2.3. EL MÈTODE DE JOSEP MARIA AYMÀ.....	16
3. APLICACIÓ DE LA METODOLOGIA DE JOSEP MARIA AYMÀ A LA CIUTAT DE VALÈNCIA.....	19
3.1. LA CIUTAT DE VALÈNCIA: SOCIOLOGIA I EVOLUCIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA.....	19
3.1.1. Dades demogràfiques de la ciutat de València.....	21
3.1.2. La situació històrica de subordinació i minorització de la llengua catalana al País Valencià.....	21
3.1.3. Dades demolingüístiques de la ciutat de València: coneixement i ús.....	25
3.1.3.1. Grau de coneixement oral del valencià.....	25
3.1.3.2. Grau de l'ús del valencià.....	26
3.1.4. La situació sociolingüística actual del valencià a la ciutat de València.....	26
3.2 ÀREES GEOGRÀFIQUES ESTUDIADES: GEOGRAFIA, SOCIOLOGIA I SOCIOLINGÜÍSTICA.....	28
3.2.1. El districte Extramurs: la Petxina i Arrancapins.....	30
3.2.1.1. El barri de la Petxina.....	33
3.2.1.2. El barri d'Arrancapins.....	35
3.2.2. El districte la Saïdia: Marxalenes i Morvedre.....	36
3.2.2.1. El barri de Marxalenes.....	38
3.2.2.2. El barri de Morvedre.....	40
3.2.3. Alboraia.....	42
3.3 METODOLOGIA: OBTENCIÓ I TRACTAMENT DE DADES.....	43
4. ANÀLISI DELS RESULTATS. DADES GLOBAIS: EXTRAMURS, SAÏDIA, ALBORAIA.....	47
4.1. CARACTERÍSTIQUES DEMOGRÀFIQUES DE LA MOSTRA.....	47

4.1.1. <i>Distribució per sexes</i>	47
4.1.2. <i>Distribució segons la classe social</i>	48
4.2. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA I SEXE.....	49
4.3. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA I EDAT.....	49
4.4. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA I CLASSE SOCIAL.....	51
4.5. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA I ÀREA GEOGRÀFICA.....	52
4.6. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA, ÀREA GEOGRÀFICA I SEXE.....	52
4.7. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA, EDAT I SEXE.....	53
5. CONCLUSIONS	55
6. BIBLIOGRAFIA	59
7. ANNEXOS	61

1. PRESENTACIÓ

Ens trobem asseguts en un bar prop de la Plaça Espanya, a la Gran Via Ramon i Cajal; l'afluència de cotxes i de vianants és constant. Tenim un dia assolellat i són les 9 del matí, una hora en què ja circula una gran quantitat de persones al carrer. En una taula, a la dreta, observem dos amics, de la ciutat, que parlen en valencià apitxat, sembla que fa temps que no es veuen; enfront n'hi ha una altra amb una parella estrangera, podem entendre que parlen en anglés; finalment, en una altra taula, a la nostra esquerra veiem una mare i una filla que parlen en castellà. Ben probablement, en alguna ocasió, tots hem presenciat una escena semblant a València, una ciutat on no és estrany veure, en un espai tan reduït com la terrassa d'una cafeteria, diversos grups de persones que parlen en llengües diferents.

Davant de la imatge amb què ens trobem, la primera qüestió que salta a la vista és: València és una ciutat on la situació sociolingüística mereix una anàlisi i alguna reflexió. En aquest estat de la situació podríem plantejar-nos unes quantes preguntes que ens ajudarien a l'hora d'abordar la recerca i l'estudi: a banda del procés de substitució lingüística que s'ha produït en una part de la ciutat, podem parlar d'un sector de la població que encara manté viva la llengua? Casos com l'esmentat dels dos amics parlant en valencià són suficient per invalidar la imatge que hom té de la ciutat de València castellanitzada? L'estudi i el coneixement de la llengua que fa temps que s'està duent a terme a l'àmbit educatiu valencià en comporta indefugiblement l'ús al carrer? Hi ha diferències importants entre diferents variables socials (classes socials, barris, edat, sexe) que es puguin detectar en aquests usos socials? És possible detectar una evolució en els usos orals del valencià en les últimes dècades? És l'ús un índex del grau de lleialtat lingüística dels parlants amb l'idioma del país? És possible detectar en els usos orals de la ciutat un impacte de les polítiques educatives i de promoció de l'idioma aplicades en els últims anys? Hi ha altres àmbits en què l'ús del català a València haja millorat considerablement?

Les grans ciutats d'arreu del món, cada vegada més reflecteixen una creixent diversitat lingüística, resultat de la gran mobilitat de població que es produeix a tot arreu des de finals del segle XX. A més a més, a la ciutat de València i la seua àrea metropolitana s'ha produït des de fa segles una situació de contacte de llengües en

desnivell que ha abocat en la substitució lingüística del català pel castellà. El resultat d'aquest contacte i substitució lingüística es manifesta, entre molts altres aspectes, en els usos orals.

Podríem dir que des de fa molts anys hem sentit dir a València, que la percepció que es té de l'ús del català a la capital i a les altres ciutats valencianes està en un procés constant de disminució. I en l'actualitat encara continuem percebent que després de les polítiques lingüístiques emprades en les últimes dècades, els aparents intents d'aplicació de mesures dirigides a dur a terme la normalització lingüística, ens trobem que l'ús del català a València no ha canviat de manera significativa. I, de fet, quan ens movem per la ciutat, encara és difícil escoltar que la gent parle en valencià.

Per aquesta raó, fóra interessant de fer la nostra recerca tenint en compte les variables que poden incidir en les actituds i els comportaments lingüístics dels parlants a València. En aquest sentit pretenem aplicar la consigna de recerca emergent a mitjans dels anys seixanta aplicada per Joshua Fishman, els objectius de la qual són estudiar qui parla, quina llengua, a qui, quan i per què.

Amb tot açò, el focus d'aquest treball pretén recollir els resultats obtinguts de l'observació i de l'estudi dels usos orals a la ciutat de València i Alboraia.

Ara bé, no voldríem que aquest estudi consistira en una simple mostra de dades descriptives, sinó que intentarem dur a terme una anàlisi de les observacions realitzades pel que fa als usos lingüístics de diversos barris de la ciutat de València.

Pensem que l'estructura social, la procedència, la mobilitat familiar o individual, l'edat, el sexe, etc. són elements que influeixen en els comportaments lingüístics de les persones, i la consideració d'aquests factors ens han de permetre traure'n conclusions al respecte.

En principi, el procediment és senzill però també hi contemplem els coneixements previs i necessaris que ens aporten diferents àrees de les ciències socials. Per tant, el nostre objectiu principal serà d'obtenir un estudi sociolingüístic de la forma més detallada possible (hi acompanyen el treball les gràfiques elaborades a propòsit i a partir de les observacions realitzades) d'uns espais (barris) concrets, com també hi aportem un comentari explicatiu de la comparació dels resultats obtinguts als diferents indrets.

2. INTRODUCCIÓ TEÒRICA: L'ESTUDI DELS USOS LINGÜÍSTICS

2.1. LES SITUACIONS DE CONTACTE DE LLENGÜES: CAUSES, TIPOLOGIA I RESULTATS

Des de sempre els usos lingüístics han estat l'objecte principal d'estudi i de reflexió per a la sociolingüística. En una societat en què coexisteixen dues o més llengües, les investigacions i les anàlisis se centren en els fenòmens que s'hi produeixen en situacions de contacte entre diverses llengües. És per a aquestes situacions que hom ha proposat i desenvolupat conceptes com bilingüisme, diglòssia, llengua dominant, llengua dominada, llengua minoritària, llengua minoritzada, substitució lingüística, etc.

El nostre treball s'insereix en aquest àmbit, atés que ens hem interessat a recollir les observacions realitzades dels usos orals espontanis, en particular al carrer, d'un sector de la població de diversos barris de l'àrea metropolitana de València.

René Appel i Pieter Muysken (1996: 14) presenten les situacions més comunes de contacte lingüístic en la història actual.

La primera de les situacions que hi apareixen descrites és la coneguda com “arxipèlag lingüístic”: diverses llengües, en principi, sense cap tipus de relació genètica, que tenen pocs parlants i es parlen en la mateixa ecosfera. Aquestes situacions són poc habituals.

La segona situació de contacte de llengües contempla fronteres més o menys estables entre els territoris de diferents famílies lingüístiques. Per exemple, la frontera entre les llengües romàniques i les germàniques que podem trobar als països de Suïssa i Bèlgica.

La tercera situació és la que es produeix amb l'expansió colonial europea.

A Llatinoamèrica es donen dos situacions: la implantació en uns territoris de llengües noves, on aquestes adopten variants particulars i, en altres llocs, s'hi produeix la convivència d'aquestes llengües amb les natives d'origen.

El quart tipus de situació en què hi ha contacte lingüístic es refereix a grups de parlants de llengües minoritàries que s'han vist aïllades per les llengües nacionals més properes. En aquest cas podem ressaltar llengües com el gal·lés a Gran Bretanya, el frisó a Holanda i l'eusquera a Espanya. Aquest grup de parlants solen formar part de

poblacions tradicionals que ja existien abans de la penetració dels nous pobles i les noves llengües.

L'última situació de contacte, que tracten els autors, és aquella produïda per un moviment migratori invers: les migracions de societats postcoloniales del Tercer Món cap al món industrialitzat. Un exemple és l'emigració dels habitants d'Amèrica central als Estats Units i els habitants de països mediterranis a Europa central.

El resultat d'aquests models migratoris són noves societats plurilingües i multiculturals amb problemes educatius diferents i situacions conflictives que alhora comporten possibilitats noves i una major riquesa cultural.

2.2. L'ESTUDI DELS USOS LINGÜÍSTICS

Pel que fa als fenòmens de contacte de llengües, destacarem el que coneixem com a marques transcòdiques. Aquestes fan referència a qualsevol juxtaposició de components que pertanyen a dues llengües diferents, entre les quals podem destacar-ne de tres tipus:

- 1) Interferències: són elements fonètics, gramaticals, morfològics o sintàctics produïts al llarg d'un procés d'adaptació o bé per la incorporació d'elements d'una llengua en una altra. Com per exemple, paraules que s'han integrat en el lèxic d'una llengua però que pertanyen a una altra.
- 2) Alternança (*code-switching*): un dels fenòmens més freqüents d'elecció lingüística. Consisteix en l'alternança de dues llengües dins el discurs d'un mateix individu. El parlant normalment sap la forma correcta però la canvia per una altra amb l'objectiu de captar l'atenció del lector, per exemple.
- 3) Tria de llengües: es refereix a quina llengua seleccionem quan ens adrecem a l'interlocutor.

Quant a l'alternança de codi, René Appel i Pieter Muysken distingeixen tres tipus de conducta segons quina situació tinguen els interlocutors dins del discurs (1996: 176). Així doncs, assenyalen l'alternança d'afegitons, l'alternança intraoracional i l'alternança interoracional. La primera es caracteritza per incloure afegits, exclamacions o parèntesis en una llengua diferent de la que s'està utilitzant. El segon tipus d'alternança és aquella que es produeix enmig d'una oració, mentre que la interoracional és aquella que se situa entre oracions.

D'altra banda, ambdós autors, seguint el model de classificació de les funcions lingüístiques de Jakobson i de Halliday i, en paral·lel, també distingeixen sis funcions per explicar per què els parlants alternen les llengües:

- 1) La funció *referencial*, ja que de vegades al parlant li falten coneixements específics d'una llengua. En ocasions un terme i en altres un tema decidiran que l'individu canvie de llengua.
- 2) La funció *directiva*, ja que implica directament a l'oient, és a dir que el canvi es produeix en funció de la llengua de l'interlocutor que s'incorpore a la situació comunicativa.
- 3) La funció *expressiva*, perquè els parlants manifesten posseir una identitat mixta en la seua comunicació habitual. Observem que les seues converses alternen les dues llengües amb certa fluïdesa.
- 4) La funció *fàtica*, per a indicar un canvi de to de la conversa.
- 5) La funció *metalingüística*, quan s'usa per a comentar directament o indirectament les llengües implicades.
- 6) La funció *poètica* del llenguatge, quan es fan servir jocs de paraules, acudits...

Així i tot, cal no oblidar que l'alternança lingüística no té les mateixes funcions en totes les comunitats.

2.2.1. Aspectes teòrics

La sociolingüística catalana ha estat decisiva en alguns esdeveniments de la política lingüística europea. Per exemple, l'any 1992 es va aprovar la carta europea de les llengües regionals i minoritàries. Aquesta carta europea va ser aprovada en bona part perquè la van proposar diputats catalans com Alexandre Cirici. Quatre anys després, es va aprovar a Barcelona la declaració universal dels drets lingüístics. L'anomenada Carta europea de les llengües regionals o minoritàries només va ser signada per onze estats europeus.

Un dels aspectes que ja hem comentat abans que cal ressaltar, ja que forma part de l'ús quotidià d'una comunitat com la nostra, és el de la tria de llengües. El principal desenvolupament d'aquest concepte es va fer a partir de la sociologia del llenguatge, especialment amb la figura de Joshua Fishman. Aquest filòleg considera que hi ha vegades en què és més recomanable l'ús d'una varietat lingüística que el d'una altra. Açò ocorre en diferents contextos que ell denomina *àmbits*, els quals es caracteritzen

per considerar un conjunt de factors com són, el tema, els participants i el lloc, que determinen la intervenció lingüística.

D'altra banda, els conceptes aportats per Joshua Fishman i altres sociolingüistes anglosaxons tenen un ressò en l'àmbit de la sociolingüística catalana. Hi destaquem tres autors, Francesc Vallverdú, Lluís Vicent Aracil i Rafael Ninyoles.

Els conceptes aportats pels sociolingüistes catalans, són fonamentals per poder entendre, d'una banda l'interés despertat per la situació sociolingüística de l'àmbit català i les eines per analitzar els processos a l'entorn de situacions de contacte de llengües, i també per ajudar a establir unes polítiques lingüístiques que ajudaren a restablir-hi una situació de normalització lingüística.

Les aportacions fonamentals les trobem en alguns conceptes com ara les matisacions dels termes de diglòssia i bilingüisme, els àmbits d'ús, les normes d'ús, ús convencional i ús intencional, i també els conceptes de conflicte lingüístic i substitució lingüística. Pel que fa a la normalització lingüística, els conceptes de política lingüística, planificació lingüística i contraplanificació.

Pel que fa al bilingüisme les matisacions van ser enriquidores en tant que servien per desemascarar un procés de substitució lingüística. El bilingüisme venia a ser considerat un fenomen individual i no col·lectiu i va passar a ésser denunciat amb la categoria de mite ja que determinats sectors socials el fan servir per ocultar el veritable procés de substitució lingüística.

A l'àmbit català va ser Rafael L. Ninyoles qui va introduir el concepte de diglòssia (en el sentit de diglòssia externa). Des de llavors es va deixar de considerar com a bilingüe la comunitat lingüística catalana i es va passar a identificar com a diglòssica.

Amb el pas del temps va canviar la interpretació dels conceptes. El català ha estat durant el segle XX en una situació diglòssica, però avui no. És llengua oficial i, encara que amb matisos, llengua de prestigi en àmbits formals, però que potser només a Catalunya, i un poc a les Illes Balears. Al País Valencià la situació és especialment greu. El conflicte lingüístic a València es manté en bona part per un sector de la població que, tot i considerar-se bilingües, no gasten les dues llengües d'una manera equivalent. Però el concepte diglòssia ha estat durament criticat, Fishman utilitza una terminologia poc clara que no serveix massa per explicar situacions canviants. És a dir que si el terme

diglòssia servia per analitzar situacions de contacte de llengües que més aviat eren estàtiques, no era gaire útil per aplicar-lo en situacions dinàmiques del que més endavant s'anomenarà substitució lingüística.

Pel que fa als conceptes d'àmbits d'ús i normes d'ús lingüístic, aquests termes suposen unes eines teòriques clarament aclaridores per entendre situacions sociolingüístiques que observem en el nostre entorn quotidià.

Els àmbits d'ús consisteixen en els diversos marcs socioculturals en què una llengua (o varietat lingüística) és usada: familiar, educatiu, judicial, mitjans de comunicació, etc. Depenen d'aquestes coordenades o factors: individu (sexe, edat, ocupació), tema, situació, intenció.

Les normes d'ús: cada societat estableix quines varietats lingüístiques són les adequades per a cada àmbit d'ús.

En paraules de Lluís Vicent Aracil, «les normes d'ús són dictades i reforçades per una societat que les imposa d'una manera quasi irresistible, són impersonals, “semblen naturals”. La gent les compleix i les fa complir sense adonar-se'n. Però en realitat han estat el resultat d'un joc de forces. Són sempre respostes i solucions a problemes pràctics, situacions en què cal triar entre diferents alternatives».

Exemples pràctics:

- Amb els castellanoparlants (encara que entenen el català) cal parlar castellà.
- Als estrangers se'ls parla en castellà encara que entenguin el català.

Pel que fa als conceptes d'usos lingüístics, aquell que s'adapta a l'ús d'una societat (considerat ús normal) és anomenat ús convencional. De vegades, però, apareixen grups socials disconformes que posen en dubte les normes d'ús i no les segueixen. Aquest ús és l'ús intencional. L'ús convencional contribueix al desprestigi i procés de substitució d'una llengua mentre que l'ús intencional contribueix a recuperar una llengua i en aquest sentit es tractaria d'un ús revolucionari des del punt de vista lingüístic de recuperació dels àmbits d'ús negats fins al moment del canvi.

Quant al conflicte lingüístic i la substitució lingüística podem dir que existeix un conflicte lingüístic quan el contacte de dues llengües origina una situació en la qual dos sistemes lingüístics competeixen entre ells desplaçant parcialment o total un sistema en els diversos àmbits d'ús. Es tracta per tant d'una situació dinàmica i inestable. Sorgeix quan una llengua forastera comença a ocupar els àmbits d'ús d'una altra en el territori

propri d'aquesta. Una vegada començat el procés, el desenllaç és la desaparició de la llengua pròpia i la seua substitució per la forastera (és a dir, substitució lingüística) o bé el procés contrari: la normalització lingüística. Així i tot, podríem considerar un tercer cas que seria el d'una situació intermèdia i que es correspondria amb les comunitats que no perceben que la llengua forastera pose en perill de desaparició la pròpia.

Com a procés final d'un procés de recuperació lingüística parlarem del procés de normalització lingüística com a resposta al conflicte lingüístic i de cohesió de la comunitat lingüística. Pretén recuperar els àmbits d'ús i el nombre de parlants de la llengua pròpia per lluitar contra la seua desaparició. La normalització implica el reconeixement del conflicte lingüístic com una situació anormal que cal superar canviant les normes d'ús de la comunitat lingüística. S'hi han de reorganitzar les funcions lingüístiques de les dues llengües per readaptar les funcions socials de la llengua.

I finalment també hem de referir-nos a la política lingüística com l'activitat que desenvolupa un govern sobre l'ús de les llengües. Ens referim a la gestió que fan els polítics del plurilingüisme.

2.2.2. Estudis aplicats dels usos lingüístics en la sociolingüística catalana: metodologia i resultats

La sociologia del llenguatge ha col·laborat amb nombrosos estudis on es descriu el fenomen de la tria de llengües en comunitats concretes; cada comunitat i cada llengua viu una situació particular que fa difícil la comparació del comportament i/o dels fenòmens que es produeixen en unes i altres en termes absoluts. En la sociolingüística catalana també existeixen diferents investigacions que s'han centrat en les conductes relacionades en la tria de llengües. Entre aquests estudis destaquem com a exemples els següents:

Triar no és trair. Identitat i llengua en els joves de Barcelona, Boix, Emili (1993)

Aquest estudi tracta sobre la identitat i el contacte de llengües a partir d'una investigació, centrada en la població jove, de la tria del català i del castellà que fan els estudiants de la ciutat de Barcelona.

En aquesta recerca s'ha aplicat tant una metodologia qualitativa com quantitativa. D'una banda, l'autor ha considerat que la realització d'enquestes tradicionals amb preguntes directes per obtenir la informació necessària, no dona uns resultats fidels. Per

aquesta raó Boix ha realitzat primerament una prova de psicologia social on recull les actituds dels parlants d'una manera indirecta. D'altra banda, d'aquesta informació n'ha extret mostres quantitatives per reflectir els resultats obtinguts.

L'autor de l'estudi afirma que per a la majoria d'aquestes persones observades els és indiferent que es comuniquen amb ells en català o en castellà.

De què vas, tio?, Pujolar, Joan (1997)

En aquest cas, l'estudi se centra en els parlars juvenils de la ciutat de Barcelona. L'autor tracta d'interpretar els parlars quotidians d'aquells joves des de la proximitat.

Pujolar empra una metodologia qualitativa, i es basa en l'observació directa i el diàleg. A més a més, grava les intervencions orals de les persones, quan li és possible, per posteriorment, analitzar-ne els enregistraments. A més de la parla, reflexiona sobre els actes que realitzen aquests joves.

L'autor conclou dient que aquest estudi permet donar una visió dinàmica i canviant de les persones i de la societat. Joan Pujolar considera que aplicant estudis com aquests podem intentar entendre alguns dels problemes socials que ens preocupen en l'actualitat.

Les llengües en joc, el joc entre llengües, Galindo, Mireia (2008)

Mireia Galindo realitza a través de la seua investigació una radiografia recent de la situació lingüística als patis de les escoles catalanes. Aquest estudi permet conèixer millor el comportament lingüístic dels infants i dels preadolescents en les estones de divertiment dels centres educatius catalans durant la dècada dels noranta. L'autora analitza els usos lingüístics d'aquest sector de la població des de dos vessants diferents amb la finalitat de conèixer, d'una banda, en quina llengua parlen els infants en les converses quotidianes i, d'altra banda, quan i com aquests infants se serveixen de les llengües que tenen a l'abast.

La metodologia aplicada és tant qualitativa com quantitativa. Per un costat, realitza dos qüestionaris amb la finalitat de conèixer l'ús del català a la llar i a les xarxes socials, per l'altre, reflecteix aquests resultats d'una forma quantitativa.

L'autora resumeix els resultats obtinguts en tres punts. En primer lloc, les dues llengües que destaquen més als patis de les escoles són el català i el castellà, encara que amb un protagonisme desigual (els usos de la llengua castellana superen els de la llengua catalana). En segon lloc, sembla que els castellanoparlants posen més

resistència al canvi de llengua que no pas els catalanoparlants. En darrer lloc, com que els usos del castellà sempre superen els del català, la llengua catalana es troba en una situació de fragilitat.

2.3. EL MÈTODE DE JOSEP MARIA AYMÀ

Josep Maria Aymà, en la seua obra *El català, al carrer* publicada l'any 2010, planteja un mètode particular d'anàlisi dels usos de la llengua catalana. Aquesta metodologia la va aplicar en diverses àrees de la ciutat de Barcelona.

L'objectiu principal és mesurar l'ús del català amb el pas del temps, és a dir, pretén verificar si l'ús d'aquesta llengua augmenta o disminueix.

Per acomplir el seu propòsit segueix la mateixa metodologia per poder comprovar, amb més precisió, cada possible canvi en els resultats. El mètode seguit és el d'anotar cadascuna de les llengües en què parlen les persones que troba al carrer, el gènere, l'edat aproximada i si aquestes persones parlen per telèfon o van acompanyades. A més a més, Aymà consigna aquells que parlen per telèfon mòbil, el carrer pel qual caminen, així com el mitjà de transport que utilitzen i les hores en què ho fan.

Per sentir les persones que passen per les zones en què es realitza l'estudi, Aymà utilitza dues estratègies diferents: quedar-se quiet en un lloc i esperar que les persones parlen, o apropar-se a aquells que ja parlen.

Pel que fa al *modus operandi*, s'enllista la primera persona que se sent i, en cas que hi haja més persones, solament es compta la primera que permet diferenciar una frase amb sentit, evitant aquelles frases que resulten ambivalents, que poden correspondre tant a una llengua com a l'altra. Perquè hi haja una major certesa dels resultats, es trien uns itineraris i uns horaris que puguin reflectir el millor possible i amb la màxima fiabilitat el que és la vida de cada dia, en el cas d'Aymà a la ciutat de Barcelona.

Així i tot, l'autor proposa que el sistema que ell fa servir hauria de ser perfeccionat. Els aspectes que més s'han d'avaluar d'aquest mètode són, d'una banda, les edats, ja que hi ha segments d'edat que són més curts que altres i açò pot dificultar el fet d'extreure'n conclusions. D'altra banda, s'ha d'intentar fer les escoltes en temps separats, perquè en cas que hi haja alguna aglomeració, aquesta pot comportar una irregularitat metodològica. Finalment, Aymà assenyala que caldria fer també un estudi sobre determinats col·lectius, perquè pot implicar que el nombre de persones que hi ha en un col·lectiu en concret siga massa prim i, per tant, poc significatiu.

Com a conclusió, Aymà afirma (2010: 115) que hi ha una forta incursió del castellà en zones emblemàtiques, com per exemple en el centre de la ciutat on el català retrocedeix al carrer, encara que matisa que no es tracta d'una situació estàtica, sinó que es tracta d'un procés dinàmic en què els canvis són constants. Considera també que en bona part la causa principal d'aquest retrocés de la presència de la llengua al carrer és l'augment de l'element migratori, i sobretot els fills d'aquestes famílies, en la dècada dels vuitanta.

3. APLICACIÓ DE LA METODOLOGIA DE JOSEP MARIA AYMÀ A LA CIUTAT DE VALÈNCIA

3.1. LA CIUTAT DE VALÈNCIA: SOCIOLOGIA I EVOLUCIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA

3.1.1. *Dades demogràfiques de la ciutat de València*

Tal com explica Ferran Colom (1998: 35), durant la postguerra (1940-60) es va produir un decreixement significatiu de la població de la ciutat de València. Aquest fet ocasionat, en part, per la reducció de la taxa de natalitat arran de les dificultats econòmiques i de la disminució dels moviments migratoris interns.

Però, a partir de la dècada dels seixanta, es produeix un gran augment de la població a causa del procés d'industrialització i l'arribada considerable d'immigrants. A més a més, s'incrementa, també, la natalitat. Aquest creixement de la població implica una urbanització de la societat que també va en augment.

L'any 1981, comença a disminuir la presència de zones industrials dins la ciutat, ja que bona part d'aquest sector comença a moure's cap als polígons extramunicipals. L'any 1991 ja podem observar una gran terciarització de la societat valenciana i continuen els assentaments industrials en la zona perifèrica de la capital. La base comercial fonamental serà el mercat propi dels ciutadans de l'Horta i de bona part del País Valencià.

Una de les primeres qüestions que cal assenyalar és el fet que gran part de la població de la ciutat de València l'any 1986 havia nascut fora de la ciutat, solament el 58% ho havia fet a la capital. Del 42% restant, un 13% havia nascut en altres territoris de la mateixa àrea lingüística (altres comunitats valencianoparlants, Catalunya o Balears) i l'altre 29% havia nascut en àrees castellanoparlants (comarques castellanoparlants del País Valencià o comunitats castellanòfones de l'Estat).

Si ens centrem en dades més actuals, hem de fer constar que a finals del segle XX i en la primera dècada del XXI es produeix un augment de la població estrangera, entre els quals destaquen aquells de procedència sud-americana al territori valencià, ja que això comporta un canvi i un augment de la presència i de l'ús del castellà tant a la capital com als pobles a partir d'aquestes dates.

Taula 1. Població total en habitatges familiars estrangera i procedent d'Amèrica del Sud, segons l'any d'arribada al País Valencià.¹

	2001	1996 a 2000	1991 a 1995	1986 a 1990
Total	5.342	11.210	1.961	1.206
Amèrica del Sud	3.743	6.060	414	250

De les 1.961 persones estrangeres que arribaren al País Valencià entre el 1991 i el 1995, el 21% procedia d'Amèrica del Sud. En canvi, a començaments del segle XXI observem un augment considerable de la població procedent d'aquesta part d'Amèrica, ja que correspon al 70% dels ciutadans estrangers.

Quant a l'espai urbà, Ninyoles (1996) assenyala una transformació profunda de les formes tradicionals d'assentament sobre la base veïnal (els barris, on es produïa una relació personal característica d'un "poble gran") i el consegüent afebliment de la xarxa de relació comunicativa que suportava el valencià. Aquesta integració es veu afectada pel creixement discontinu dels barris perifèrics i crea un sistema de relacions socials establides en l'anonimat. A més, s'hi promou el predomini del castellà en les relacions impersonals de la vida urbana, i es relega el valencià a l'àmbit personal i familiar:

«És al carrer (i amb la gent que no es coneix) on l'ús del valencià resta, evidentment, restringit a un espai mínim. El valencià no se sent als grans espais d'intercanvi social- l'espai urbà, els centres comercials- i fa la impressió, certament exagerada, que València és una població totalment castellanitzada; la xarxa comunicativa, efectiva o potencial, en aquesta llengua hi resta definitivament encoberta per l'anonimat i la segmentarietat de les relacions impersonals de la ciutat que afavoreixen l'ús de la llengua dominant.»
(Ninyoles 1996: 107)

¹ Font.: Cens de Població i Habitatges 2001. Institut Valencià d'Estadística.

3.1.2. *La situació històrica de subordinació i minorització de la llengua catalana al País Valencià*

L'any 1479 es va produir la unió dinàstica de la Corona d'Aragó i la Corona de Castella, uns anys més tard, el 1484, es va instaurar la Inquisició Espanyola en la Corona d'Aragó. Aquests fets, entre d'altres, van anar afavorint el predomini de la Corona de Castella i els vincles comuns entre els diferents territoris de la Corona d'Aragó van anar debilitant-se. La noblesa valenciana s'integra en la monarquia i a partir d'ara començarà a aprendre i a parlar la llengua castellana.

La guerra de les Germanies (1519) va marcar l'inici del segle XVI. Al mateix temps, hi havia un altre focus de tensió, els moriscos, els quals foren expulsats l'any 1609. Aquest fet va comportar una reestructuració territorial, econòmica i social.

Al segle XVI, bona part del territori europeu acaba sent integrada dins d'una monarquia absoluta i les monarquies absolutes de Castella i França es disputen l'hegemonia d'Europa. Pel que fa a l'ús de la llengua en els territoris catalanoparlants, a Catalunya, València i les Illes Balears, malgrat que el català hi manté la seua cooficialitat, perd prestigi social, en gran part a causa de la interferència del castellà en els seus usos oficials. Des de les darreries del segle XV, l'alta noblesa començà a preferir el castellà com a llengua de cultura, però la castellanització va suposar que bona part de la població patiria una situació de diglòssia, ja que no és fins a les darreries del segle XVI que es produeix finalment la castellanització de la noblesa catalana i valenciana. Al regne de València, els nobles romangueren a la capital, al voltant de la cort virregnal de Germana de Foix i de Ferran d'Aragó, duc de Calàbria. La castellanització de la noblesa valenciana es va produir abans que la catalana.

Totes les classes socials, llevat de determinats sectors civils, aristocràtics i eclesiàstics, així com els intel·lectuals o el funcionariat al servei de les institucions de la monarquia, foren fidels a la llengua del país.

És en aquest període també, que el regne de València mantenia un comerç amb Nàpols molt actiu, per la qual cosa el contacte lingüístic no es limitava al castellà.

Al llarg del segle XVII la castellanització s'accentua.

A començaments del segle XVIII mor Carles II sense descendència i Felip d'Anjou i Carles d'Àustria lluiten per la successió. El 25 d'abril de 1707 triomfen a Almansa els partidaris de Felip d'Anjou i el 29 de juny es decreta l'abolició dels Furs

valencians. D'aquesta manera, la llengua passarà a ser minoritzada en els usos cultes i quedarà reduïda, en gran part a l'ús col·loquial. Contra aquesta castellanització, comencen a haver-hi reivindicacions i defenses del valencià. Així doncs, al segle XVIII es realitzen estudis sobre el valencià, on destaca l'autor Carles Ros. A més a més, se'n publicaran diccionaris i alguna gramàtica.

Al segle XIX s'imposa un estat centralista i unitarista, el qual s'identifica amb la història de la Corona de Castella. Aquest centralisme polític impulsarà el coneixement obligatori de la llengua castellana i el clero valencià usará sobretot aquesta llengua. Així i tot, com gran part dels ciutadans valencians no entenien el castellà, es feia servir el valencià per a propagar les idees polítiques.

A mitjan segle XIX, es produeixen dos fets que modificaran l'ús del valencià. D'una banda, els burgesos comencen a parlar en castellà amb els fills, per la qual cosa comença el procés de substitució lingüística del valencià pel castellà. D'altra banda, al mateix temps, sorgeix la Renaixença valenciana, que recupera el valencià com a llengua literària. Aquest procés s'inicia per la poesia i permet recuperar la dignitat del valencià clàssic.

La substitució lingüística (*language shift*) és definida per Lluís V. Aracil (Aracil 1982: 115) com la «redistribució de les varietats que formen el repertori lingüístic d'un àmbit sociocultural». Es tracta d'un procés històric de llarga durada en què «una varietat lingüística (dominant) guanya «terreny» en detriment d'una altra (recessiva) que en perd, i en el desús d'aquesta pot ben bé menar-la a la seva extinció total». De manera que mentre l'estructura de la varietat dominant prospera, la de la varietat recessiva s'empobreix.

En el cas de la situació entre el castellà i el català al nostre territori, Ninyoles (1969: 59) assenyala que el conflicte lingüístic ha estat un procés de castellanització de la nostra societat que ha seguit tres direccions segons els períodes de la història del territori:

- 1) Direcció horitzontal i selectiva (segle XVI)
- 2) Direcció descendent espontània (segona meitat del segle XIX i primera del XX)
- 3) Difusió coactiva (segona meitat del XX)

En aquest punt ens interessa centrar-nos en la direcció descendent i espontània, la qual abasta des de la segona meitat del segle XIX fins a la primera meitat del segle XX. A mitjan segle XIX el conflicte lingüístic es va reactivar. El fet d'usar el castellà conferia un estatus més elevat en la jerarquia social, per la qual cosa la gent tendia a parlar en castellà, ja que proporcionava més prestigi. El canvi d'idioma es produeix a causa dels canvis que s'originen en la posició social d'individus i de grups; aquest passarà a establir un element de distinció de classe, un *status symbol*. La classe dominant, la *landed gentry*, adoptarà el castellà, mentre que algunes persones de baix estatus l'assimilaran, atés que suposava un mitjà indirecte per elevar-se dins l'escala de prestigi, de mostrar un «rang» social que, al cap i a la fi, no tenien.

A mitjan segle XX, el canvi de llengua s'ha separat de la mobilitat social i ha superat els límits a causa del mass media.

A banda d'açò, cal no oblidar que la llar familiar és el lloc fonamental on es parlen i transmeten les llengües entre unes generacions i altres. Tanmateix, així com es poden transferir, també pot ser l'àmbit on aquesta transmissió intergeneracional s'interromp. Els autors Brauli Montoya Abat i Antoni Mas i Miralles (2011) a la seua obra anomenada *La transmissió familiar del valencià* tracten, entre altres qüestions, el procés d'interrupció de la transmissió intergeneracional del valencià així com la territorialització del procés. Ens interessa, doncs, remuntar-nos al segle XIX on s'inicia aquesta qüestió. Cap a finals dels anys trenta i principis dels quaranta, la burgesia introdueix en les seues famílies l'ús del castellà com a llengua de comunicació en compte del valencià com a signe de classe. És destacable en aquest sentit la figura central de la Renaixença valenciana, Teodor Llorente (1836-1911), atés que els autors afirmen (2011: 64) que va pertànyer a la primera generació en què la transmissió de la llengua de pares a fills es va interrompre.

Segons els autors (2011: 89), entrats ja en la segona meitat del segle XIX, el procés de substitució lingüística familiar té lloc tant en l'àmbit social com en l'àmbit geogràfic (primerament a la ciutat d'Alacant i posteriorment a Castelló de la Plana i Alcoi). A partir de diversos testimonis, Brauli Montoya i Antoni Mas arriben a la conclusió que al voltant dels anys cinquanta del segle XIX ens trobaríem amb la primera generació que rebria el castellà com a llengua primera a la ciutat d'Alacant, encara que conservarien el valencià com a L2. Als anys vuitanta i noranta d'aquell segle, la

literatura popular alacantina mostrava com el castellà havia passat a ser la llengua habitual entre la burgesia.

Castelló de la Plana és la tercera ciutat valenciana que interromp la transmissió familiar del valencià. Els autors dedueixen que aquest fenomen no es va produir amb la mateixa intensitat que a València i Alacant, ja que com que Castelló era una ciutat agrària, possiblement no es va formar una burgesia consistent com la que hi havia a les ciutats abans esmentades. Detectaren uns casos aïllats cap a finals del 1800, però fins a començaments del segle XIX el procés de substitució no va prendre força.

La darrera ciutat valenciana que es va incorporar al procés d'interrupció de la transmissió familiar del valencià al segle XIX va ser Alcoi.

Per consegüent, el fenomen era general al País Valencià. Amb l'arribada del segle XX el procés s'estén i arriba també a ciutats com Elx, la qual constituïa la cinquena ciutat valenciana en demografia durant aquell segle.

Cal destacar que el procés es produïa més ràpidament a les ciutats petites, és a dir, amb menor demografia, potser perquè aquestes tenien menys persones a les quals arribar. Així doncs observem que malgrat que la interrupció s'iniciara en localitats més grans, aquest fet deixa de ser demostratiu.

En relació amb el marc social, entre els anys vint i trenta del segle XX veiem com es van incorporant al fenomen castellanitzador les classes de la petita burgesia i les classes populars a les ciutats de València i Alacant.

Durant el règim de Franco (1939-1975) es produeix un punt d'inflexió pel que fa a la interrupció familiar de la llengua; passem a trobar-nos amb un estat que vol fer desaparèixer el valencià. És en aquest moment quan observem que el fenomen es generalitza fins a integrar-se en les localitats valencianes del País Valencià on encara no havia arribat. Així i tot, la dictadura no va causar l'inici del procés, encara que va suposar una restricció i control de l'ús de la llengua en l'àmbit públic.

L'emigració a València o a alguna de les ciutats afectades per aquest procés de substitució, així com les migracions dels barris populars al centre urbà, implicava que els nouvinguts parlaren castellà als seus fills. No obstant això, a la ciutat de València i a Alacant, les més avantatjades en el procés, encara quedaven barris populars on el procés s'introduïa amb més dificultat.

Alguns escriptors mostren en les seues composicions literàries la denúncia de la substitució lingüística familiar. Destaquen autors com Vicent Andrés Estellés i Joan Valls.

3.1.3. *Dades demolingüístiques de la ciutat de València: coneixement i ús*

Les dades demolingüístiques més recents de què disposem de la societat valenciana han estat obtingudes a partir d'unes enquestes sociolingüístiques realitzades en els municipis de predomini lingüístic valencià. Aquestes, han estat publicades per separat, una per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua l'any 2004, i l'altra per la Generalitat Valenciana l'any 2015.

En aquest cas, en relació al nostre treball, ens interessa destacar el grau de coneixement oral del valencià i el seu ús en l'àmbit interpersonal.

«La llengua usada per una població no pot considerar-se com una simple variant independent, al marge dels altres processos que afecten l'estructura social, sinó com un fet social que posa en relleu la dinàmica col·lectiva en la resta dels aspectes bàsics.» (Ninyoles 1996: p.129)

3.1.3.1. Grau de coneixement oral del valencià

Al llarg del període que recull la taula 2 podem constatar una disminució en el grau de coneixement del valencià dels parlants residents al País Valencià. Cal destacar-hi però, un increment durant el primer decenni (1985-1995), mentre que en el següent hi descendeix de manera considerable.

Taula 2. Evolució del grau de coneixement oral del valencià en el conjunt total del País Valencià.²

Parlen	1985	1992	1995	2004	2015
Gens	23,1	21	17,4	26,61	21,7
Un poc	17,3	18,4	19,8	20,39	27,3
Prou bé/ perfectament	59,5	60,6	62,8	53	33,0

² Les dades de totes les taules obtingudes dels anys 1985, 1992, 1995 i 2004 han estat extretes de l'Enquesta sobre la situació social del valencià publicada l'any 2004 per l'AVL, i les de l'any 2015 de l'Enquesta de Coneixement i ús social del valencià publicada l'any 2015 per la Generalitat valenciana.

3.1.3.2. Grau de l'ús del valencià

Taula 3. 1992-1995-2004-2015. Evolució de l'ús del valencià a casa i amb els amics en la zona de predomini lingüístic valencià.

	A casa				Amb els amics			
	1992	1995	2004	2015	1992	1995	2004	2015
En valencià	48,9	49,1	35,16	23,5	38,6	39,8	29,23	17,6
Indistintament	4,6	2,8	5,54	9,3	14,6	10,2	14,97	15,5
En castellà	43,1	44,8	53,14	45,6	35,8	38,2	47,73	43,3

Taula 4. 1992-1995-2004-2015. Evolució de l'ús del valencià a les botigues tradicionals i a les grans superfícies en la zona de predomini lingüístic valencià.

	En botigues tradicionals				En grans superfícies			
	1992	1995	2004	2015	1992	1995	2004	2015
En valencià	40,1	42,1	29,68	17,7	22,2	26,5	18,88	10,0
Indistintament	10,9	9,9	10,31	13,1	14,6	11,9	8,94	12,9
En castellà	39,8	40,8	54,74	46,8	53,7	51,7	65,86	53,2

Respecte a l'ús social del valencià oral, i prenent com a punt inicial l'any 1992, s'observa una disminució global en aquells àmbits més comuns on es pot reflectir l'ús personal de la llengua catalana. En aquest cas hem decidit triar com a exemples l'ús que es fa del valencià a casa, amb els amics, a les botigues tradicionals i a les grans superfícies.

Pel que fa a la utilització del valencià entre l'any 1992 i el 1995 es produeixen augments de l'ús predominant d'aquesta llengua en els quatre àmbits destacats. Així i tot, a partir del 1995 n'observem un descens general.

3.1.4. La situació sociolingüística actual del valencià a la ciutat de València

Abans d'entrar a definir la situació actual del valencià a la ciutat de València, cal fer unes consideracions. No hem de confondre el que ha suposat la introducció del valencià a l'escola, pel que fa a l'augment del coneixement de la llengua de l'alumnat, en general, d'una banda, amb el fet que la presència del valencià al carrer s'hi corresponga.

És cert que des de l'aplicació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià l'any 1983, podem dir que el coneixement de la llengua ha augmentat notablement en la societat valenciana, tanmateix hem de fer constar que aquest coneixement no es mostra amb un nivell equivalent quan ens referim a la presència i l'ús que en fa la ciutadania al carrer. Actualment, la llengua *moderna* és el castellà, amb la qual cosa aquest esdevé l'idioma de relació dominant. Aquest fet ocasiona uns efectes negatius en la llengua catalana, ja que el castellà passa a formar part de la vida quotidiana dels ciutadans catalanoparlants, i el català es relega a àmbits interpersonals. Les causes que han donat lloc a aquesta situació en la societat valenciana no han sorgit de forma sobtada sinó que s'hi han anat produint de manera gradual. D'una banda, cal ressaltar les immigracions dels anys 50-70, així com la política lingüística del franquisme, la qual va restringir i censurar l'ús de la llengua catalana en l'àmbit públic. A més a més, s'hi suma el control dels mitjans de comunicació i la presència absoluta del castellà en la societat valenciana. Aquests factors suposaren un repte per a la llengua catalana, es feia necessari que s'iniciés un procés de normalització lingüística en la nostra societat perquè el català recuperés, en part, el lloc que li pertoca. Per aquesta raó, tant la presència de la llengua catalana en els àmbits públics com l'escolarització en aquesta llengua, han estat clau per prosperar en aquest aspecte. La introducció del valencià a l'ensenyament reglat va propiciar que un model de llengua, més o menys uniforme i normatiu del professorat, s'estenguera i fora adoptat per la població estudiantil. A l'escola, s'intentava transmetre una llengua que fora el més estàndard possible i d'altra banda, el món editorial també s'implicava en la difusió d'un model correcte i comú de llengua, a través de les publicacions, adreçades en bona part al món juvenil. D'aquesta manera l'alumnat anava millorant la seua parla. La població lectora va experimentar un augment considerable gràcies a editorials les publicacions de les quals anaven adreçades especialment al món estudiantil, com Bromera, Tabarca, Tres i Quatre o Bullent, que afavorien l'ús del català entre els joves, i continuen fent-ho. Encara així, el problema principal resideix en l'ús habitual que es fa de la llengua al carrer i en altres àmbits públics, ja que avui en dia podem observar que el català perd terreny en la comunicació oral espontània, cosa que es reflecteix més en la població jove. No obstant això, aquests darrers anys hi ha hagut un augment considerable de la població estudiantil universitària provinent de territoris de parla catalana, els quals reivindiquen la no discriminació lingüística. Al mateix

temps, observem que cada vegada més hi ha concerts, discs, festivals on trobem grups que canten i fan música en català. Sense oblidar, d'altra banda, que amb el nou govern, obtingut en les darreres eleccions, s'han produït alguns canvis significatius que afavoreixen la normalització de la llengua. Així, observem al carrer una presència majoritària de les retolacions oficials, com també de les intervencions públiques dels carrers polítics, la recuperació de la ràdio i la televisió valencianes.

3.2. ÀREES GEOGRÀFIQUES ESTUDIADAES: GEOGRAFIA, SOCIOLOGIA I SOCIOLINGÜÍSTICA

Com ja hem esmentat en el capítol anterior, el mètode que fem servir per a la confecció del treball és el mateix que ja va aplicar J. M. Aymà en *El català, al carrer*. En el nostre cas, ens centrem en quatre barris de la ciutat de València que pertanyen a dos districtes diferents: la Petxina i Arrancapins, ambdós del districte Extramurs, i Marxalenes i Morvedre, del districte de la Saïdia. A més a més, hem seleccionat la població d'Alboraia, de la comarca de l'Horta Nord, per poder comprovar si les característiques d'aquest municipi poden equiparar-se a les de l'àrea metropolitana.

Tot seguit aportem informació, de la manera més detallada possible, sobre els canvis urbanístics que han sofert els barris estudiats, així com la sociologia i la sociolingüística d'aquests.

Primerament, cal destacar un fet que va marcar un abans i un després en la urbanització de la ciutat: l'enderrocament de les muralles de la ciutat de València l'any 1865. La finalitat d'aquestes havia estat de protegir la ciutat però alhora aquesta protecció tenia les seues limitacions, ja que, d'una banda, impedia l'expansió de la capital i, de l'altra, afectava el comerç dels treballadors del gremi de la seda. Una de les primeres parts del mur que varen demolir, va ser la que estava situada davant de la Porta de Russafa, ja que el que actualment és un barri anteriorment era un municipi, i l'eixample de la ciutat en aquella direcció suposaria uns beneficis per a la ciutat. Uns anys més tard, l'any 1865 es va produir l'enderrocament total de les muralles de València. Com a conseqüència de la desaparició de les muralles a la ciutat es va iniciar una etapa d'expansió, la qual cosa va provocar la creació de nous barris.

L'any 1857, la data del primer cens oficial de la ciutat de València, la ciutat registrava 103.557 habitants al seu nucli urbà intramurs, tal com ens afirmen Brauli Montoya i Antoni Mas i Miralles (2011: 134). Però l'any 1877 s'hi incorporen els

habitants de l'antic municipi de Russafa, i s'hi afegeixen en els anys vuitanta i noranta del segle XIX els ciutadans dels pobles de Patraix, Campanar i Benimaclet, als quals s'uneixen altres territoris com Benicalap, Rascanya i Benimàmet. Posteriorment, l'any 1897 s'afegeixen a la capital els habitants del Grau. A més a més, una de les reformes més destacables en aquest període és la de la urbanització de l'antic Barri de Pescadors, ocupat per l'actual carrer de les Barques. Actualment és un barri burgès que abasta fins al Pla del Remei, una zona de nova edificació. En aquest lloc ens trobem amb els carrers de Colom, Ciril Amorós i Gran Via Marqués del Túria. La classe burgesa d'aquell moment als barris intramurs de la Xerea i de la Seu, es desplaça cap a aquesta nova àrea. Com a conseqüència aquesta classe emergent se situa al voltant del barri de Russafa, un barri fins aleshores ocupat per classes populars. Amb tot açò, cal assenyalar que els districtes més antics de la capital, aquells en què s'estableix l'origen de la ciutat i la primera ampliació, són el de Ciutat Vella, el de l'Eixample i el d'Extramurs. Els altres districtes formen part de l'increment ciutadà de mitjan segle XX.

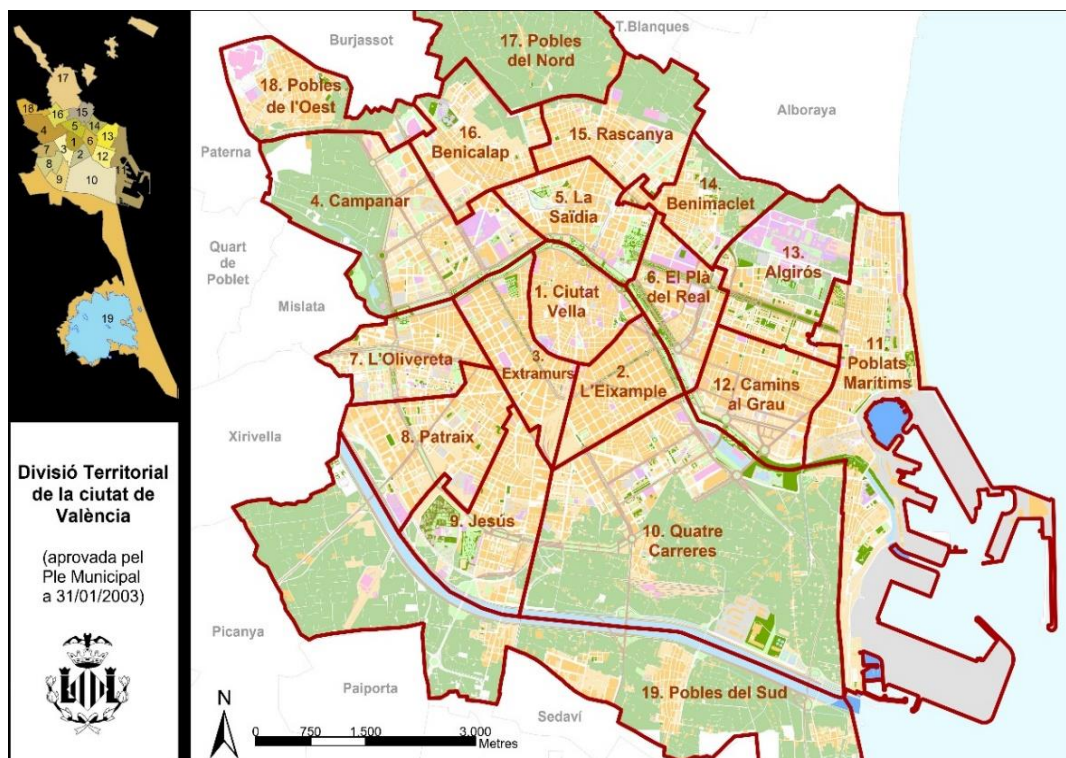
Com assenyala Josep Sorribes (1998: 84), ja entrats en el segle XX, la fisonomia de la ciutat va canviar a causa del *boom* demogràfic i econòmic del període 1960-1975. A poc a poc, les zones buides que restaven als espais radials anaren omplint-se i varen aparéixer nous barris als espais d'horta perifèrics. L'any 1979 hi hagué una crisi econòmica i immobiliària, consegüentment en aquell decenni no es produïren grans canvis urbanístics. A partir de l'any 1985, amb la recuperació econòmica, es posaren en marxa diversos projectes que ajudarien al creixement i la millora de la ciutat. Hi destaquen, per exemple, l'ampliació de Campanar, Benimaclet, Algirós i Camí de Vera; l'afermament de l'avinguda d'Aragó i l'allargament de l'Albereda; la construcció del nou Campus de Tarongers; l'inici de l'edificació de la Ciutat de les Arts i les Ciències....

Així i tot, malgrat l'expansió de la ciutat i els diversos canvis que s'han anat produint al llarg dels darrers anys, cal no oblidar que hi ha una zona que es veu cada vegada més afectada, i no precisament de manera positiva, per la urbanització; ens referim a l'horta valenciana, un territori que està desapareixent amb gran rapidesa.

A banda dels grans canvis urbanístics que pugen haver-hi, hem de fer referència també al transport de persones. Aquest té una funció important: mantenir una bona comunicació externa i interna en l'àrea metropolitana. Per exemple, tant el tren de *Rodalia* com el metro permeten connectar pobles propers a la ciutat amb l'àrea

metropolitana. Aquest fet ha permés que moltes famílies valencianes puguen viure fora de la capital però amb la possibilitat de poder accedir-hi amb facilitat sempre que ho necessiten.

Figura 1. Divisió territorial de la ciutat de València.³

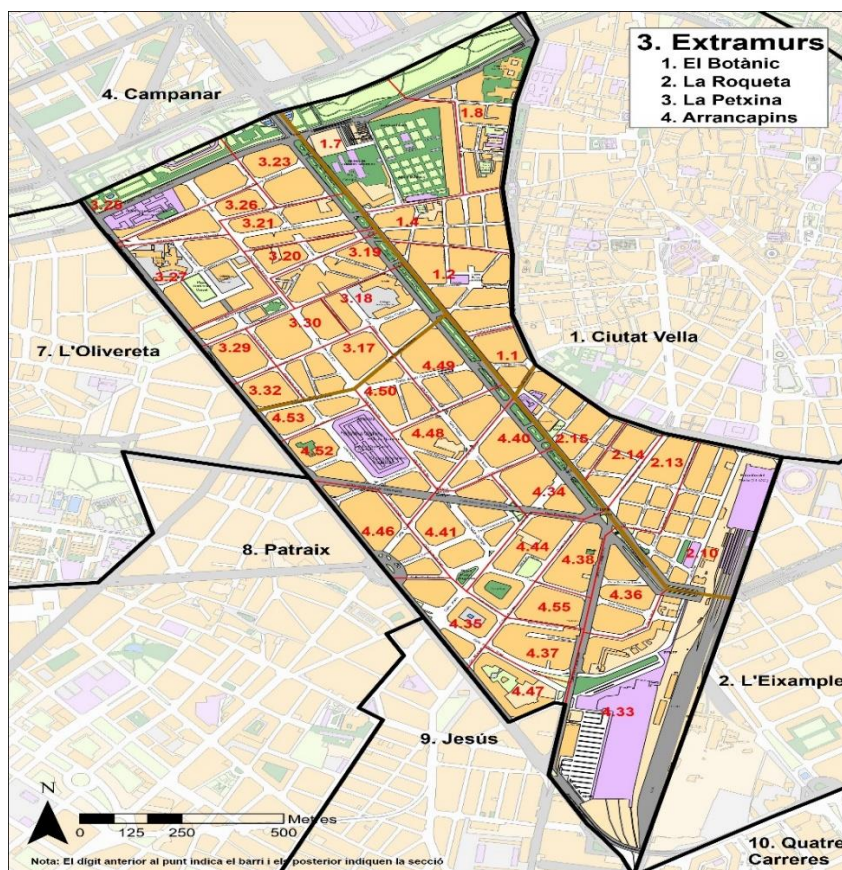
3.2.1. El districte d'Extramurs: la Petxina i Arrancapins⁴

El districte Extramurs és el tercer districte dels dènou amb què compta la ciutat. Aquest, com indica el seu nom, sorgeix com a conseqüència de l'extensió antiga de la ciutat i estava situat a l'altra banda de les muralles. Ara està constituït per quatre barris: el Botànic, la Roqueta, la Petxina i Arrancapins. Confronta amb Ciutat Vella pel nord-est, l'Eixample pel sud-est, Campanar pel nord-oest i l'Olivereta, Patraix i Jesús pel sud-oest.

³ Font.: Totes les figures que oferim dels barris estan extretes de l'Oficina d'Estadística.

⁴ Totes les dades que oferim dels barris estan extretes del Servei de Benestar Social i Integració de l'Ajuntament de València.

Figura 2. València. Barris del districte d'Extramurs.

Els seus carrers es caracteritzen per tindre una forma generalment quadriculada, amples i oberts al trànsit. Tant el barri de la Petxina com el d'Arrancapins estan envoltats per dos grans vies principals, d'una banda, l'avinguda de Pérez Galdós i, de l'altra, la Gran Via de Ferran el Catòlic. En aquesta zona ens trobem carrers residencials, xicotets parcs i un gran nombre de cafés, bars i *pubs*. A més a més, hi trobem diversos col·legis i centres d'ensenyament, zones verdes com el Jardí Botànic i complexos esportius i culturals com el de La Petxina i el d'Abastos.

Pel que fa a l'accés al districte observem una gran concurrència de transport públic, tant de metro com de les respectives línies de l'EMT, així com estacions de Valenbisi. A més a més, està situat molt a prop del centre de la ciutat on destaca l'Estació del Nord, l'estació de ferrocarrils de la capital.

Segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, aquest districte consta de 48.475 persones, amb una superfície de 197,2 ha. i una densitat de població de 245,8 hab/ha. Brauli Montoya i Antoni Mas afirmen que tot i que aquest districte no mostra una identificació tan burgesa com la del de l'Eixample, també presenta casos de

castellanitzacions primerenques de la classe alta cap a les darreries del segle XIX (2011: 147). Les primeres castellanitzacions familiars que es van produir cap als anys vint i trenta del segle XX afectaren, d'entrada, la xicoteta burgesia dels barris de la Roqueta i el Botànic. Posteriorment s'incorporà el barri d'Arrancapins, però fins a l'època de la postguerra no s'hi afegiren les classes populars. Actualment, segons Ninyoles (1996: 46), en aquest districte hi predomina la classe social mitjana-baixa.

Pel que fa a la situació sociolingüística dels seus habitants, a través dels censos de població i vivendes de l'any 2011 recollim el coneixement del valencià que tenen els habitants d'aquest districte. Aquestes dades les mostrem en la següent taula:

Taula 5. Coneixement del valencià segons l'edat. Districte Extramurs.

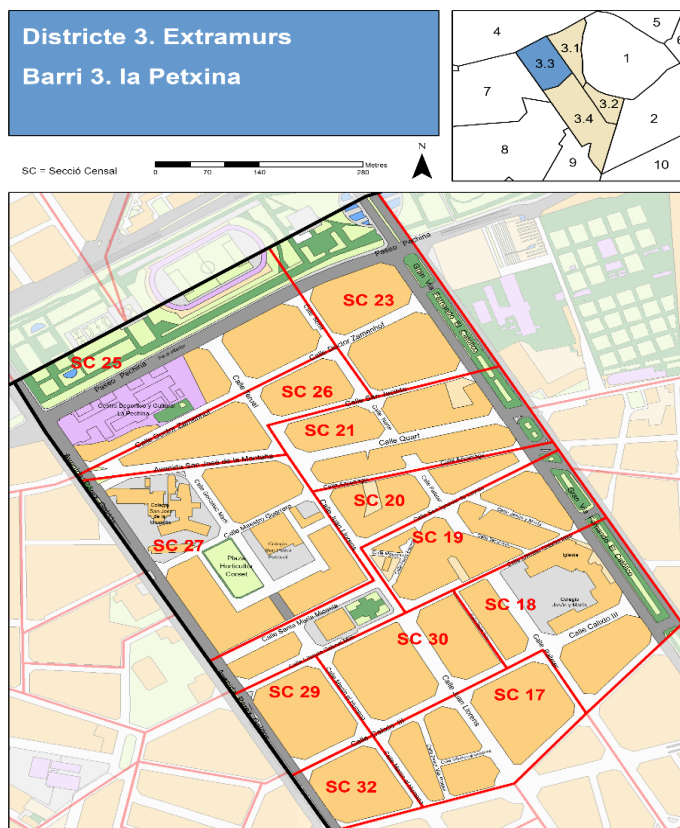
	Total	No l'entén	Entén i no parla	L'entén, lig i no parla	Sap parlar	Sap parlar i llegir	Sap parlar, llegir i escriure
Total	47.400	3.776	10.296	7.984	1.640	9.069	14.635
Menys de 16	5.328	967	1.314	770	-	314	1.873
De 16 a 64	31.184	2.058	6.019	5.774	591	5.176	11.566
De 65 i més	10.887	751	2.963	1.439	960	3.579	1.195

Així doncs observem que dels residents d'aquest districte un 30,87% sap tant parlar, com llegir i escriure. Destaca també que el 21,72% entenen el valencià però no el parlen, mentre que el 8% no l'entén.

Dels quatre barris ens centrarem en el de la Petxina i en el d'Arrancapins, els que han estat objecte del nostre estudi.

3.2.1.1. El barri de la Petxina

Figura 3. València. Barri la Petxina

La Petxina és un barri situat entre l'avinguda de Pérez Galdós a l'oest, l'avinguda de Ferran el Catòlic a l'est i el carrer d'Àngel Guimerà al sud. Al nord delimita amb el Jardí del Túria. A més, limita amb els barris del Botànic i Arrancapins i els districtes de l'Olivereta i Campanar. Segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, aquest barri consta de 15.030 persones, d'una superfície de 49,7 ha. i d'una densitat de població de 302,4 hab/ha. Brauli Montoya i Antoni Mas assenyalen aquest barri com a un dels primers casos recollits on es produeixen les primeres castellanitzacions de la classe alta del segle XIX (Montoya i Mas 2011: 147).

Aquest barri no té possibilitats d'expansió i no s'hi troben moltes superfícies comercials o de serveis socials. Per aquesta raó és considerat un barri residencial i com a conseqüència té més densitat de població que altres de la ciutat. D'aquests residents, menys del 10% són estrangers.

Pel que fa als seus carrers, són carres amplis, lluminosos i tranquils. Entre aquests destaca el carrer de Joan Llorenç, un dels més transitats, on podem trobar una gran presència de bars, supermercats, així com alguns col·legis, acadèmies d'aprenentatge

d'idiomes i un ambulatori. Cal destacar en aquest mateix barri el Complex Esportiu i Cultural de la Petxina, un centre situat al costat del Jardí del Túria i que compta amb una biblioteca pública a més d'unes instal·lacions destinades a l'esport físic. A més a més, s'hi realitzen nombrosos esdeveniments de tot tipus.

Segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, en les següents taules recollim la informació general dels seus residents en relació al sexe, l'edat i el lloc de naixement:

Taula 6. Població per sexe i edat.

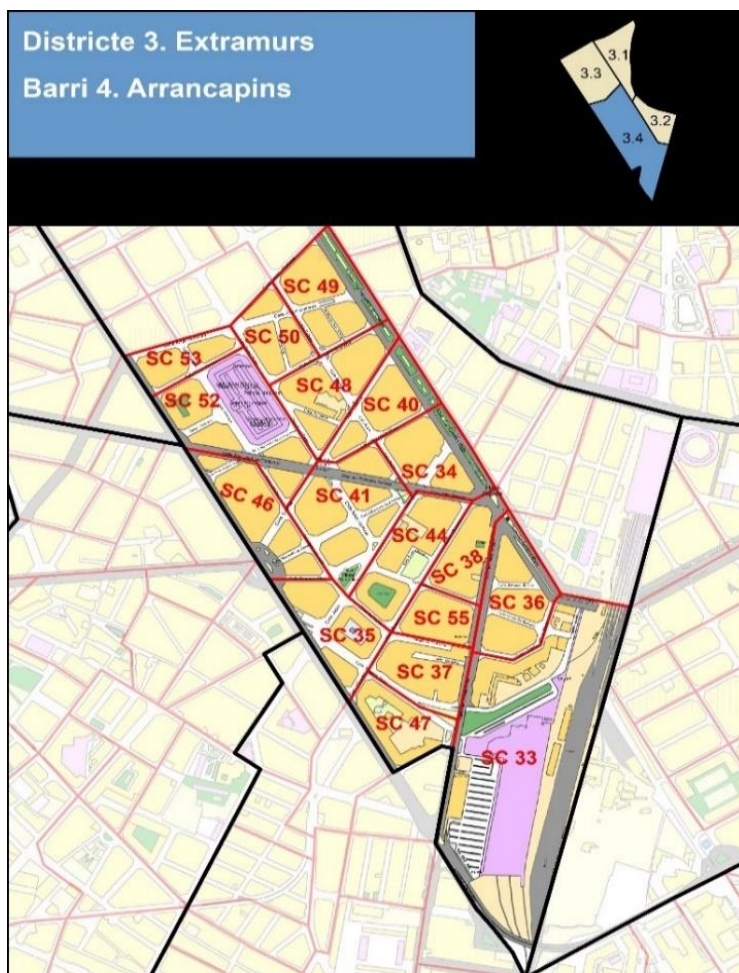
	Total	0-15	16-64	65 i més
Total	15.030	2.217	9.339	3.474
Homes	6.784	1.140	4.399	1.245
Dones	8.246	1.077	4.940	2.229

Taula 7. Població segons el lloc de naixement i el sexe.

	Total	València	Resta de l'Horta	Resta de la Comunitat	Resta de l'Estat	Estranger
Total	15.030	8.919	467	1.381	2.126	2.137
Homes	6.784	4.186	213	573	877	935
Dones	8.246	4.733	254	808	1.249	1.202

3.2.1.2. El barri d'Arrancapins

Figura 4. València. Barri Arrancapins.

Arrancapins és un barri situat al sud-oest de Ciutat Vella. Presenta una forma quasi rectangular i fita amb les grans vies de Ferran el Catòlic i Ramón y Cajal al nord-est, i les avingudes de Pérez Galdós i de Giorgeta al sud-oest, les quals formen part de la ronda de Trànsits de la ciutat. El límit nord-oest, el marquen els carrers de l'Erudit Orellana i d'Àngel Guimerà, mentre que el límit sud-est el marquen les vies de ferrocarril de l'Estació del Nord. Segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, aquest barri consta de 22.401 persones, d'una superfície de 87,4 ha. i d'una densitat de població de 256,3 hab/ha.

Pel que fa als seus carrers, aquests són amplis, lluminosos i tranquils. Entre els quals destaquen el carrer de Sant Vicent Màrtir, el de Jesús, el carrer de Conca, el de Bon Orde, el carrer de Sant Josep de Calassanç i la plaça del Bisbe Amigó. Antigament aquest barri estava cobert per camps d'horta i per terres de secà. Una vegada es va

produir l'enderrocament de la muralla de la ciutat, construïren el mercat d'Abastos, el qual va permetre treure del nucli urbà el trànsit de mercaderies. Cal destacar en aquest barri l'estació d'Adif de València-Joaquim Sorolla, l'església i monestir de Sant Vicent de la Roqueta, l'edifici conegut com finca Roja i el complex de l'antic mercat d'Abastos, situat entre els carrers d'Alberic i del Bon Orde, que actualment conté un complex esportiu, un centre educatiu i una comissaria.

Segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, en les següents taules recollim la informació general dels seus residents en relació al sexe, l'edat i el lloc de naixement:

Taula 8. Població per sexe i edat.

	Total	0-15	16-64	65 i més
Total	22.401	3.050	13.940	5.411
Homes	10.108	1.556	6.551	2.001
Dones	12.293	1.494	7.389	3.410

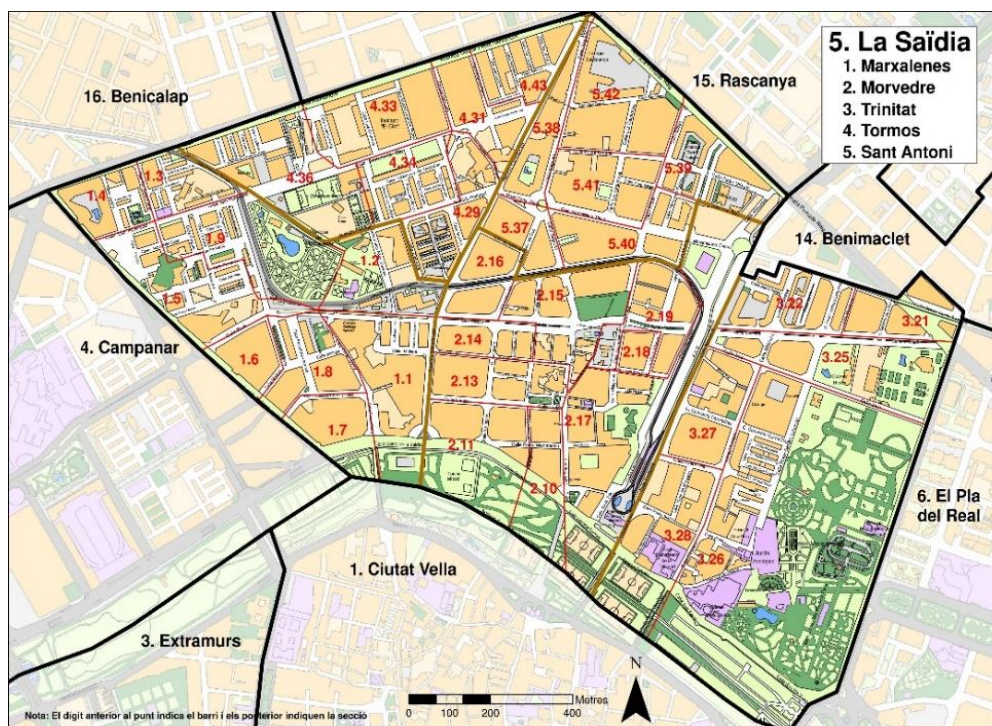
Taula 9. Població segons el lloc de naixement i el sexe.

	Total	València	Resta de l'Horta	Resta de la Comunitat	Resta de l'Estat	Estranger
Total	22.401	13.014	799	2.379	3.107	3.102
Homes	10.108	6.048	377	987	1.292	1.404
Dones	12.293	6.966	422	1.392	1.815	1.698

3.2.2. El districte de la Saïdia: Marxalenes i Morvedre

El districte de la Saïdia, amb el número 5 en la numeració municipal, està situat al marge esquerre del riu Túria. Tot i que va començar a tenir una certa població dispersa a finals de l'edat mitjana, no va començar a desenvolupar-se fins a finals del segle XIX, i ha esdevingut un districte densament poblat en la segona part del segle XX. La Saïdia està constituïda per cinc barris: Marxalenes, Morvedre, Trinitat, Tormos i Sant Antoni. El districte està situat al nord de Ciutat Vella i delimita amb Rascanya i Benimaclet pel nord-est, el Pla del Real pel sud-est, Benicalap pel nord-oest i Campanar pel sud-oest.

Figura 5. València. Barri la Saïdia.

Segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, aquest districte està format per 46.891 habitants, amb una superfície de 194,4 ha. i una densitat de població de 241,2 hab/ha. Brauli Montoya i Antoni Mas (2011: 157) comenten que als barris de Sant Antoni i Morvedre, ambdós del districte de la Saïdia, no es produeixen castellanitzacions familiars fins al decenni dels anys vint. Però, no serà fins als anys trenta que no s'hi incorporen pròpiament les classes populars. Ara, segons Ninyoles (1996: 46), aquest districte es caracteritza pel fet que gran part dels seus residents pertanyen a la classe social mitjana-baixa.

Un dels llocs més destacables d'aquest districte és el monestir de la Trinitat. També ho era el monestir cistercenc de la Saïdia, situat antigament enfront del pont de Sant Josep, però aquest fou enderrocat als anys seixanta. Abans, hi ressaltaven les vies del trenet que es dirigien des de Rafelbunyol, Burjassot i el Cabanyal fins a l'estació de Pont de Fusta; actualment hi trobem el tramvia. A més a més, podem veure els parcs municipals com els jardins del Reial i el parc Municipal de Marxalenes.

Pel que fa a la situació sociolingüística dels seus residents, a través dels censos de població i vivendes de l'any 2011 recopilem el coneixement del valencià que tenen els habitants d'aquest districte. Aquestes dades les mostrem en la següent taula:

Taula 10. Coneixement del valencià segons l'edat. Districte Saïdia.

	Total	No l'entén	Entén i no parla	L'entén, llig i no parla	Sap parlar	Sap parlar i llegir	Sap parlar, llegir i escriure
Total	46.369	4.034	11.528	8.898	1.217	6.721	13.971
Menys de 16	5.574	928	986	904	-	265	2.376
De 16 a 64	30.466	2.095	7.057	6.633	336	3.946	10.400
De 65 i més	10.328	1.011	3.486	1.361	766	2.509	1.195

D'aquesta manera observem que dels residents d'aquest districte un 30,13% sap tant parlar, com llegir i escriure. Destaca també amb poca diferència que el 24,86% entenen el valencià però no el parlen, mentre que el 8,7% no l'entén.

Dels cinc barris ens centrarem en el de Marxalenes i en el de Morvedre, els que han estat objecte del nostre estudi.

3.2.2.1. El barri de Marxalenes

Figura 6. València. Barri Marxalenes.

Marxalenes està localitzat al centre de la ciutat, fita pel nord amb Benicalap, a l'est amb Tormos i Morvedre, al sud amb El Carme i a l'oest amb El Calvari i Les Tendetes. A partir del Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, veiem que en aquest barri viuen 10.552 persones, té una superfície de 39,0 ha. i una densitat de població de 270,6 hab/ha.

El seu nom ha estat origen de diverses polèmiques a causa de les diferents accepcions que li han concedit. Així i tot predominen aquells qui pensen que Marxalenes provenia de marjals. Amb el pas del temps i a causa de les construccions de les séquies, el territori s'hi va anar assecant. Aquest barri va iniciar-se com un poblat perifèric, el qual estava format per camps d'horta que eren regats per les séquies de Tormos, Mestalla i Rascanya. En el seu origen, els seus habitants ocupaven barraques i alqueries. Però cap a la meitat del segle XIX es va convertir en un barri urbà. Fou a finals del segle XVIII que començaren a aparèixer-hi establiments industrials.

El Pla de l'Eixample de 1907 de l'arquitecte Francisco Mora va afectar la zona nord de la ciutat, els límits del qual era el *camí de Trànscits*, el nexa d'unió entre l'horta i el camp. Fou en els anys seixanta quan es va començar a ocupar aquestes zones, on arribà gent immigrant procedent de diverses regions espanyoles. Al mateix temps, les avingudes de Primat Reig, Dr. Peset Aleixandre i Campanar passaren a ser vies amb bastant soroll i trànsit.

Pel que fa a la seua urbanització, aquest barri combina tant edificis nous com tradicionals, on la major part dels seus residents són emigrants espanyols, sobretot de classe treballadora. En els darrers anys el barri ha experimentat uns canvis com ha estat la construcció del carrer Reus, el qual ha suposat una millora de l'accessibilitat al barri. A més a més, hi destaca el Parc de Marxalenes, on encara trobem antigues alqueries, actualment cada una, amb una funcionalitat diversa. El Parc compta també amb instal·lacions esportives i una zona de joc infantil.

Segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, en les següents taules recollim la informació general dels seus residents en relació al sexe, l'edat i el lloc de naixement:

Taula 11. Població per sexe i edat

	Total	0-15	16-64	65 i més
Total	10.552	1.275	6.534	2.743
Homes	4.797	644	3.076	1.077
Dones	5.755	631	3.458	1.666

Taula 12. Població segons el lloc de naixement i el sexe

	Total	València	Resta de l'Horta	Resta de la Comunitat	Resta de l'Estat	Estranger
Total	10.552	5.087	263	951	2.040	2.211
Homes	4.797	2.405	119	399	842	1.032
Dones	5.755	2.682	144	552	1.198	1.179

3.2.2.2. El barri de Morvedre

Figura 7. València. Barri Morvedre.

Morvedre està situat al centre-nord de la ciutat i limita al sud amb el jardí del Túria que el separa del barri del Carme a la Ciutat Vella. A l'est delimita amb el carrer d'Almassora, al nord amb les vies del tramvia que el separen del barri de Sant Antoni i

a l'oest amb l'avinguda de la Constitució que els separa dels barris de Marxalenes i Tormos.

Segons el Padró Municipal d'Habitats de l'any 2017, el barri consta de 10.256 habitants, té una superfície de 42,8 ha. i una densitat de població de 239,6 hab/ha. Junt amb Marxalenes constitueix el barri amb més població del districte de la Saïdia.

En l'actualitat, cap dels barris de la Saïdia es caracteritza per ser una zona residencial, ja que la indústria té una funció important en aquest territori.

Entre els seus elements més importants destaquen el pont dels Serrans que es va reconstruir al segle XVI i que comunica amb el barri del Carme, l'església de Santa Mònica i la casa asil de les Germanetes dels Ancians Desemparats, on antigament hi havia un convent de l'orde dels Agustins Descalços; al costat del jardí del Túria destaca l'estació del Pont de Fusta, la qual va ser una estació terminal del trenet de València que va ser construïda l'any 1892. Pel que fa al seu accés, hi trobem dues estacions del tramvia que comunica amb diversos llocs de la ciutat.

Segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, en les següents taules recollim la informació general dels seus residents en relació al sexe, l'edat i el lloc de naixement:

Taula 13. Població per sexe i edat

	Total	0-15	16-64	65 i més
Total	10.256	1.337	6.389	2.530
Homes	4.710	705	3.091	914
Dones	5.546	632	3.296	1.616

Taula 14. Població segons el lloc de naixement i el sexe

	Total	València	Reste de l'Horta	Reste de la Comunitat	Reste de l'Estat	Estranger
Total	10.256	5.377	290	960	1.657	1.972
Homes	4.710	2.618	119	404	663	906
Dones	5.546	2.759	171	556	994	1.066

3.2.3. Alboraià

Com hem comentat anteriorment, hem aplicat també la metodologia a la localitat d'Alboraià. Aquest es tracta d'un municipi de l'àrea metropolitana situat al nord de la ciutat de València, a la comarca de l'Horta Nord, i es considera una de les entrades a l'horta des de la ciutat. El seu nom prové d'una antiga torre àrab anomenada "Alborag" que va ser conquerida per Jaume I. Limita al nord amb els municipis d'Almàssera i Meliana, al sud amb la ciutat de València, a l'oest amb Tavernes Blanques i a l'est amb la mar Mediterrània on ressalta la platja de Patacona i Port Saplaya, ambdues de la mateixa localitat.

Aquesta població està caracteritzada per tenir zones àmplies de conreu que constitueixen la riquesa d'aquesta localitat. Aquest terme municipal es divideix en vuit partides: Calvet, Desemparats, Mar, Massamardà, Masquefa, Miracle, Savoia i Vera. Segons el Portal Estadístic de la Generalitat Valenciana, l'any 2016 la població constava de 23.837 habitants, amb una superfície de 8,34 km² i una densitat de 2.858,26 hab/ km².

Figura 8. Alboraià.

Una de les parts més característiques del municipi són les zones d'horta que formen part de la riquesa d'aquest territori. A poc a poc veiem com a causa de la pressió urbanística els territoris d'horta s'han anat reduint. Si ens remuntem al segle XIX, cal destacar que en aquest període hi predominava la producció agrícola del conreu del blat

i d'altres cereals, les hortalisses i la vinya. Com assenyala Emili Felix (1986: 7), des de l'època medieval Alboraia ha estat una terra de reialenc, com gran part de les terres de l'Horta. Així doncs, al padró de l'any 1828, el més antic que hi ha a l'Arxiu Municipal d'Alboraia, podem observar que els propietaris burgesos, gran part dels quals provinents de la ciutat de València, tenien la majoria absoluta de les terres agrícoles; eren el 56,96% dels declarants i posseïen el 57,19% de les terres. En canvi, els camperols d'Alboraia eren el 32,42% dels propietaris i posseïen el 10,24% de les terres.

Montoya i Mas (2011: 158) assenyalen que, pel que fa a la llengua catalana, els municipis de la comarca de l'Horta que envolten València, s'inclinen a mantenir de manera més fidel la transmissió del valencià. Aquest fet ocorre perquè amb la introducció del valencià a l'ensenyament als anys vuitanta, es va frenar el procés d'interrupció d'aquesta transmissió.

3.3. METODOLOGIA: OBTENCIÓ I TRACTAMENT DE DADES

Per realitzar aquest estudi, es va intentar recollir amb la fidelitat més gran possible la presència de les llengües i varietats que se sentien al carrer a través d'una metodologia observacional, tot aplicant rigorosament el mètode proposat per Aymà (2010: 89), detallat anteriorment. S'ha considerat triar com a lloc principal del nostre estudi el carrer, prescindint d'altres llocs que queden fora d'aquest domini, com poden ser les botigues, els habitatges o els restaurants. El carrer reflecteix la parla de la societat tal com és, és a dir, es tracta d'un lloc on les persones es comuniquen sense estar condicionades per la manera d'expressar-se. És un ambient on poden dir el que volen i pensen de manera fluida i natural sense ser jutjats per persones alienes: «el carrer és el regne dels usos personals, sobretot de l'impersonal. En el seu domini també. Tota la gent sentida feia un ús interpersonal o impersonal.» (Aymà 2010: 90)

Pel que fa al *modus operandi*, hem enllistat en una taula realitzada prèviament les informacions que hem obtingut de la nostra observació. No ha estat únicament informació sobre el nombre absolut d'interaccions o usos en una llengua o altra a cada zona, sinó que hem volgut correlacionar mínimament amb algunes altres variables que aportassen claus interpretatives d'algunes tendències d'aquest ús social espontani del valencià. Aquestes variables socials, a més de les dades concretes de cada ús recollit (lloc, hora i dia) han estat consignades en la taula de recollida de dades.

Com hem dit anteriorment, seguint la metodologia d'Aymà, hem triat solament a la primera persona que sentíem, i en cas que la persona anara acompanyada, triàvem la primera que deia una frase que fora desxifrabla.

L'objectiu és mesurar l'ús del català al carrer en aquestes zones, però també es va prendre nota del sexe de les persones que parlaven, les edats aproximades, si parlaven amb altres persones que estaven presents o si parlaven per telèfon, si ho feien amb infants o amb animals; a més a més de la classe social, el carrer i les hores corresponents.

Els recorreguts dels itineraris han estat escollits amb la intenció d'abastar el millor possible el conjunt dels barris que havíem triat en un començament. Tot i que no es pretenia reflectir la ciutat sencera, hem intentat seleccionar dos districtes que podrien mostrar uns entorns que no s'allunyaren massa dels resultats que podríem obtenir si haguérem fet un estudi global de la ciutat. Així doncs vam decidir fer la investigació pels districtes Extramurs i la Saïdia. Per aconseguir una millor obtenció dels resultats, es requeria uns barris on la societat fos autòctona, és a dir, que hi haguera el mínim possible de vianants de pas, per obtenir unes dades que foren més properes a la realitat lingüístic-social del barri. Ens interessaven barris populars, que destaquen per tenir una gran població tradicional, tot i que el barri de la Saïdia, de tipologia més popular, ha rebut major contingent d'onades migratòries recents.

Com que el temps per realitzar aquesta investigació era un poc limitat, vam decidir observar dos barris de cada districte. Pel que fa al districte Extramurs, vam triar els barris de La Petxina i Arrancapins, mentre que pel que fa al districte de la Saïdia vam escollir els barris de Marxalenes i Morvedre; dos barris propers al que podríem considerar el territori més pròxim a la zona més antiga de la ciutat.

Pel que fa a la distribució de temps, es varen triar tres setmanes seguides durant el mes de juliol, de dilluns a divendres. Vam decidir centrar-nos en els barris de València de dilluns a dijous, ja que són dies laborables i consideràvem que els divendres es podia produir algun canvi en els horaris habituals de les persones, perquè amb l'acostament del cap de setmana, potser aquestes persones canviaven de la zona on residien habitualment. Per tant, vam pensar que els dies escollits podien ser el millor reflex de la vida quotidiana de la ciutat, ja que els caps de setmana són un altre model i en aquesta investigació volíem apropar-nos, el més acuradament possible, al dia a dia de les

persones. Per tant ens quedaven els divendres per investigar la població d'Alboraia, cosa que vam considerar que, tot i ser divendres, en aquesta població no canviava tant el ritme habitual dels seus habitants.

Cal dir que s'han intentat mantenir els mateixos itineraris per poder avaluar d'una manera més fidel la societat del carrer de cada zona tractada.

Les observacions s'han fet en dues tandes diferents, una de matí, de 9h a 12h i una de vesprada, d'entre les 18h i les 21h. En relació a aquest aspecte, cal assenyalar que, generalment, la gent que trobàvem al matí eren persones adultes o d'edat més avançada mentre que a la vesprada augmentava el nombre d'adolescents i de joves. Així i tot hi ha hagut certes variacions temporals per imprevistos o inconvenients com han sigut les elevades temperatures o la pluja.

Per sentir les persones que parlaven, teníem dues opcions: estar-nos quiets en un punt escoltant aquelles persones que teníem al voltant o caminar i acostar-nos a aquelles persones que parlaven o semblava que podrien parlar.

Els carrers, les places o els parcs en els quals ha transcorregut el nostre treball han estat els següents:

València

- Extramurs: Sant Vicent Màrtir, Albacete, Beat Gálvez, Plaça Pintor Segrelles, Jesús, Gran Via Ramon i Cajal, Plaça Espanya, Historiador Diago, Bon Orde, Àngel Guimerà, Avinguda Ferran el Catòlic, Joan Llorenç, Plaça Horticultor Corset, Quart, Terol.
- La Saïdia: plaça Joaquim Dualde, Sant Pancraç, Alqueria de Giner, Avinguda Portugal, Parc de Marxalenes, Marxalenes, Reus, carrer del Doctor Machí, Diputat Ricard Samper, Avinguda de la Constitució, Visitació, Actor Mora, Sagunt.

Alboraia

- Avinguda Diví Mestre, Botànic Cavanilles, Sant Pancraç, Plaça de la Constitució, Plaça del Carme, passeig d'Aragó, Colom, Benimaclet, Avinguda Ausiàs March, Avinguda de l'Orxata.

4. ANÀLISI DELS RESULTATS. DADES GLOBALS: EXTRAMURS, SAÏDIA, ALBORAIA

En aquest apartat es mostren, mitjançant una sèrie d'histogrames, aquelles variables que s'han tingut en compte a l'hora de la recollida de dades com són el sexe, l'edat, la localització geogràfica i la classe social. Hem considerat que aquests proporcionen suficient informació rellevant per a complir el nostre objectiu. Així i tot, podríem haver-hi inclòs més histogrames però a causa de la limitació de temps que consideràvem oportú dedicar a l'estudi, solament hem pogut incloure els que tractarem a continuació.

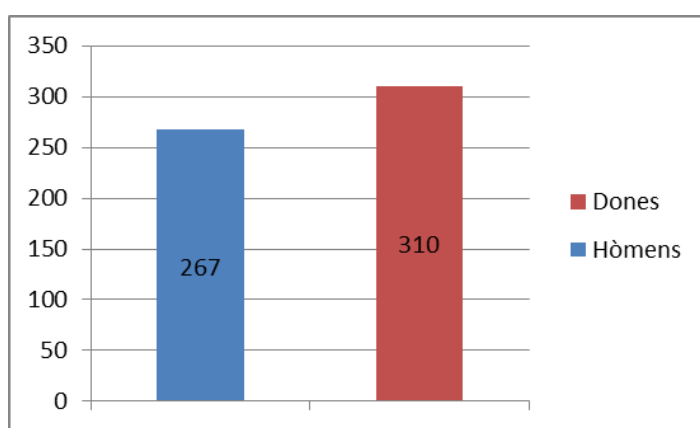
4.1 CARACTERÍSTIQUES DEMOGRÀFIQUES DE LA MOSTRA

4.1.1. Distribució per sexes

La totalitat de les persones analitzades en les zones escollides és de 577, de les quals 267 són hòmens (un 46%) i 310 són dones (un 54%). Encara que la diferència és poc significativa, observem que la quantitat de dones és més elevada que la dels hòmens.

És evident que no és el mateix sentir una veu aguda que una greu, ja que els timbres aguts solen ser més perceptibles que la resta. Potser el fet que les veus femenines són més audibles, ha interferit en aquests resultats.

Gràfic 1. Distribució per sexes en dades absolutes

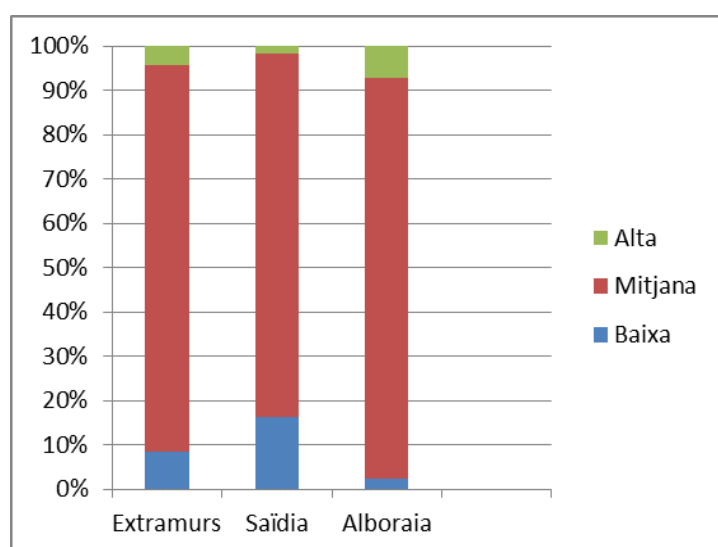

4.1.2. Distribució segons la classe social

Primerament, cal destacar que per a poder distingir les diferents classes socials, hem avaluat aspectes com la vestimenta, el pentinat, la forma de parlar dels vianants, així com els tipus de cotxe que trobàvem a cada barri. D'aquesta manera podem veure que aquesta distinció és prou subjectiva.

Amb aquestes dades podem observar que, d'una banda, al barri de la Saïdia trobem una major proporció de gent de classe baixa, és a dir, de les 252 persones observades, 40 pertanyen a aquesta classe social i solament 4 persones podríem dir que pertanyen a la classe alta. Així doncs, un 16% pertany a la classe baixa i un 2% a la classe alta. D'altra banda, al barri d'Extramurs un 8% pertany a la classe baixa i aproximadament un 4% representa la classe alta. En canvi, a Alбораia els resultats són bastant diferents perquè, de 93 persones observades, 75 són de classe mitjana, és a dir, més del 70%; mentre que ens hi trobem amb 16 persones de classe alta, que correspon quasi a un 15% i tan sols 2 persones són de classe baixa, menys del 2%. Aquest últim cas és destacable, ja que no hi trobem gaire gent de la classe baixa. Aquest fet pot ser com a conseqüència de l'arribada de valencians d'aquests darrers anys que actualment resideixen en la zona perifèrica de la població, en uns habitatges que tenen costos econòmics més elevats.

Gràfic 2. Distribució segons la classe social de la zona en percentatges

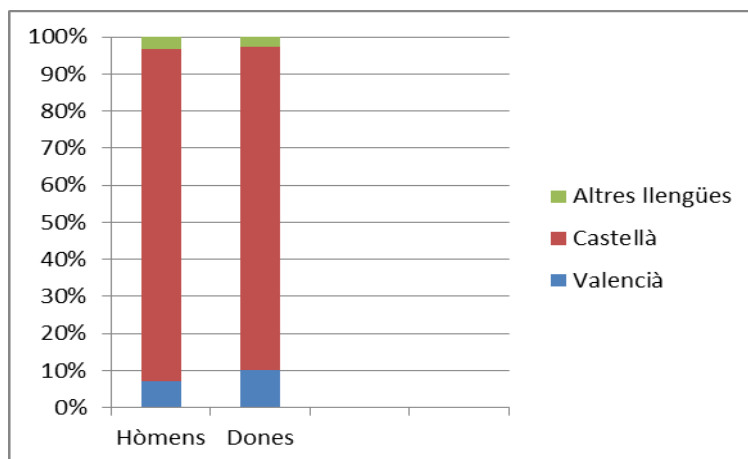
4.2. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA I SEXE

Tant en els casos de persones que s'expressen en castellà com en català, el col·lectiu més gran està format per dones. Esta observació no podem aplicar-la quan es tracta de llengües estrangeres.

D'una banda, en el grup dels valencianoparlants, del qual obtenim 50 persones, 19 són hòmens i 31 són dones; poc més del 60% correspon a les dones i poc menys del 40% als hòmens. De la totalitat de les persones observades on n'hi havia unes que s'expressaven en valencià, unes altres en castellà i la resta en altres llengües, només el 8,66 % ho feia en valencià.

De les 510 persones castellanoparlants, 239 són hòmens i 271 són dones, és a dir, el 88,38% són castellanoparlants.

Gràfic 3. Tipus de llengua per sexes en percentatge

Josep Maria Aymà al seu estudi (2010: 108) comenta que durant els anys que va realitzar la investigació va observar que el percentatge dels hòmens que usaven el català estava incrementant, mentre que el de les dones disminuïa. Malgrat aquest fet, també destaca que així i tot en nombres absoluts se sentia parlar en català més dones que hòmens.

4.3. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA I EDAT

Per avaluar aquest apartat, hem distingit quatre rangs d'edats:

- Infants: de 0 a 12 anys
- Jòvens: de 13 a 20 anys
- Adults: de 21 a 65 anys
- Grans: més de 65 anys

Primerament, cal assenyalar que la major part dels components de la mostra pertanyen al grup d'edat inclòs en els adults; de les 577 persones que conformen la mostra d'estudi, aproximadament 400 són adults, és a dir, el 70%.

Si analitzem amb més detall cadascun dels grups d'edat, trobem que al grup d'infants i dels adults, el valencià es parla menys del 10%, al grup de gent gran es parla poc més d'un 10% i al grup de jòvens no es parla. Aquest fet queda reflectit a la taula 3, on podem veure que l'ús del valencià amb els amics s'ha anat reduint amb el temps, per la qual cosa ja no hi trobem gairebé grups de persones que entre elles parlen valencià. Pel que fa a la població jove concretament, a través de l'enquesta sobre la situació social del valencià publicada per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua l'any 2004, observem que la població d'entre 15 i 24 anys sol parlar valencià amb la família o a l'escola, mentre que hi ha un percentatge molt reduït d'aquells que el parlen amb els amics o amb el veïnat (taula 15). Quant a la gent gran, coincidim amb l'estudi de J.M.Aymà, que mostra que els darrers anys l'ús del català tendeix a l'envelliment, ja que cada vegada augmenta el percentatge de les persones majors dins el conjunt de la població total que parla en català.

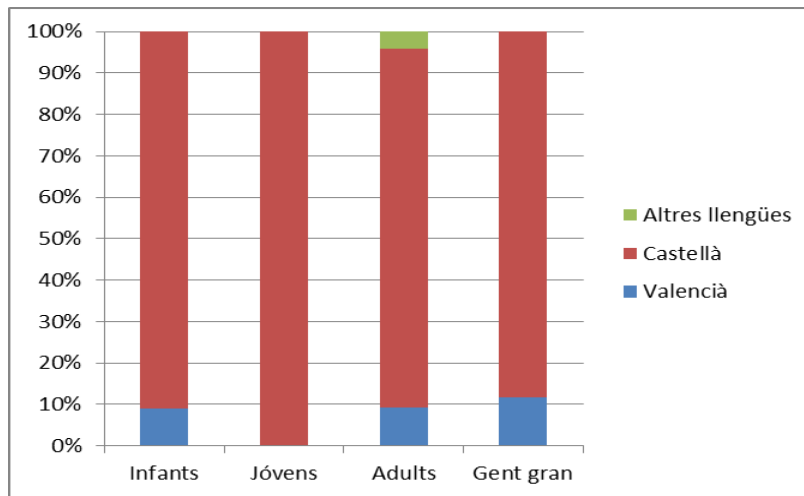
Taula 15. Parlar. Aprenent. Edat 15-24. València.

Ha après o està aprenent a parlar valencià	%
Amb la família	56,50
Amb els seus amics	2,49
Amb el veïnat	1,25
En l'escola	36,03

És cert que el medi escolar ha resultat essencial en el nivell de domini del valencià en gran part de la població però, malgrat aquest fet, actualment encara veiem que el valencià al carrer entre la població jove no està molt present.

Respecte als parlants d'altres llengües, no hi trobem quasi gent, es tracta de quantitats molt baixes concentrades en la població adulta.

Gràfic 4. Tipus de llengua per edat en percentatges

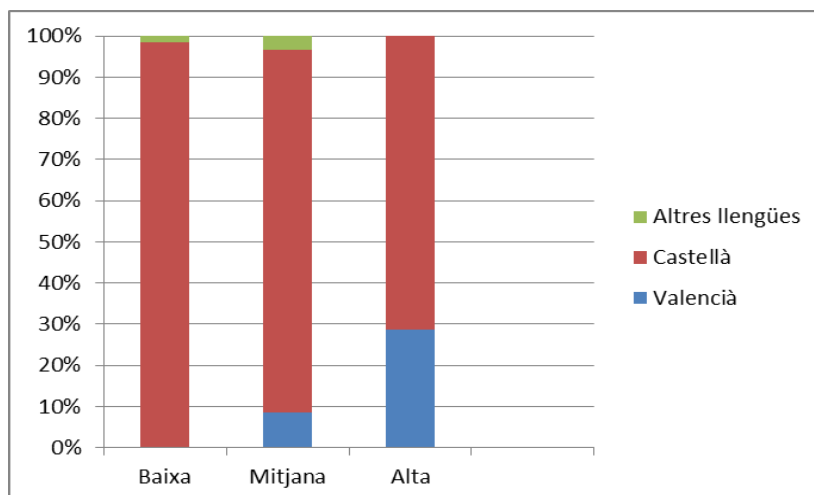

4.4. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA I CLASSE SOCIAL

Com hem dit al capítol anterior, cal assenyalar que la distinció de les diferents classes socials és bastant subjectiva, ja que hem considerat característiques com el pentinat, la vestimenta, la forma de parlar dels ciutadans i els tipus de cotxe que hi havia a cada barri.

En les tres classes socials en què hem dividit la població analitzada, observem que el castellà és la llengua dominant. A més a més, cap persona de la classe baixa parla valencià i poc més del 8% de la classe mitjana el parla. Pel que fa a les dades obtingudes de la classe alta, considerem que no són representatives, perquè com que la quantitat de dades examinades és massa reduïda, no podem obtenir uns resultats fidels a la realitat.

Gràfic. 5. Tipus de llengua per classe social en percentatges

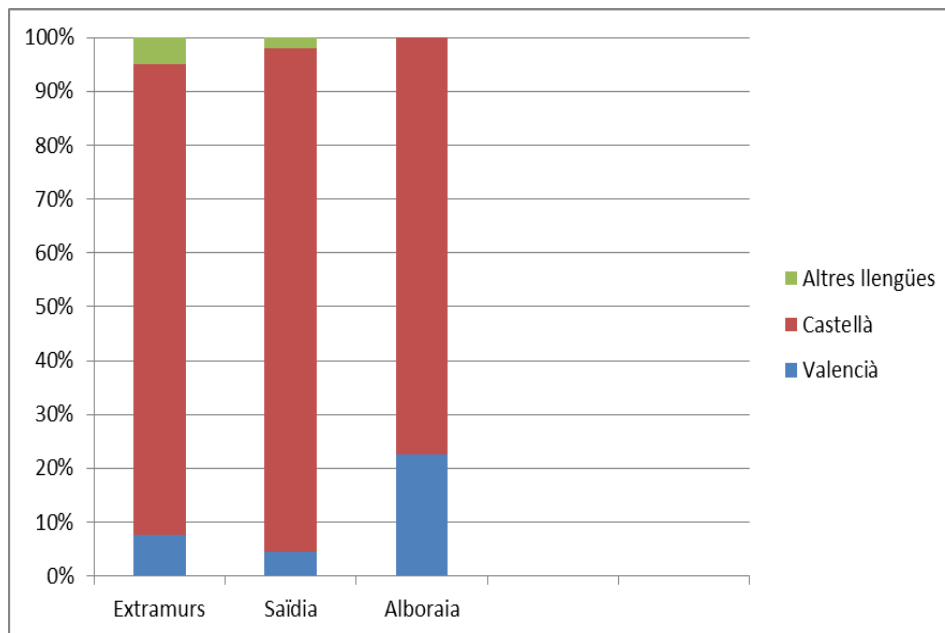

4.5. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA I ÀREA GEOGRÀFICA

Dels espais estudiats, l'única zona on la presència del valencià és significativa és a Alborai, on ens trobem que de 93 persones observades, 21 parlen valencià, és a dir, més del 20%. En canvi, en els barris d'Extramurs i la Saïdia, la quantitat de gent que parla valencià és molt poca. Al barri d'Extramurs, de 239 persones observades, solament 18 parlen valencià i corresponen a poc més del 7%. Al barri de la Saïdia, la quantitat de gent valencianoparlant és menor; de 245 persones observades, tan sols 11 parlen valencià, les quals corresponen a poc més d'un 4% del total. Si ens fixem en les taules 5 i 10 que hem mostrat adés, sembla que els resultats reflecteixen la realitat el millor possible, ja que al barri de la Saïdia hi ha un percentatge més elevat de persones que al districte d'Extramurs que entenen el valencià però no el parlen, mentre que els habitants de la localitat d'Alborai, com hem comentat anteriorment, s'inclinen a mantenir la transmissió intergeneracional del valencià.

Quant als parlants d'altres llengües, al barri d'Extramurs hem localitzat més persones que a la resta de zones investigades.

Gràfic 6. Tipus de llengua per àrea geogràfica en percentatges

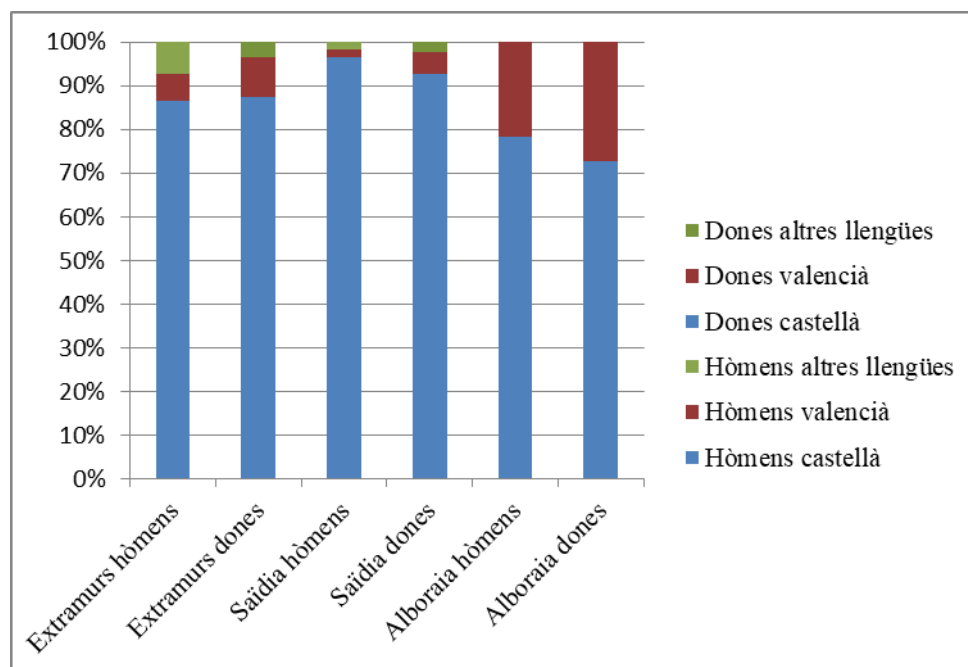

4.6. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA, ÀREA GEOGRÀFICA I SEXE

La llengua predominant dels quatre barris que hem analitzat és el castellà, una llengua que és utilitzada amb una superioritat molt marcada respecte al valencià, tant en

el cas dels hòmens com en el de les dones. Al barri d'Extramurs, d'unes 239 persones observades, 143 són dones i la resta hòmens, i en cap cas la quantitat dels valencianoparlants supera el 10%. Al barri de la Saïdia, la quantitat de valencianoparlants és encara menor, ja que disminueix un 5%, tant en el cas dels hòmens com en el de les dones. A Alboràia, la quantitat de valencianoparlants és més elevada que als districtes de València, ja que ens hi trobem que de 95 persones observades (44 dones i 55 hòmens), el 24,21% són valencianoparlants. En relació amb les altres llengües, l'únic lloc on és més destacable l'ús de llengües estrangeres és al barri Extramurs i són majoritàriament els hòmens els que les parlen.

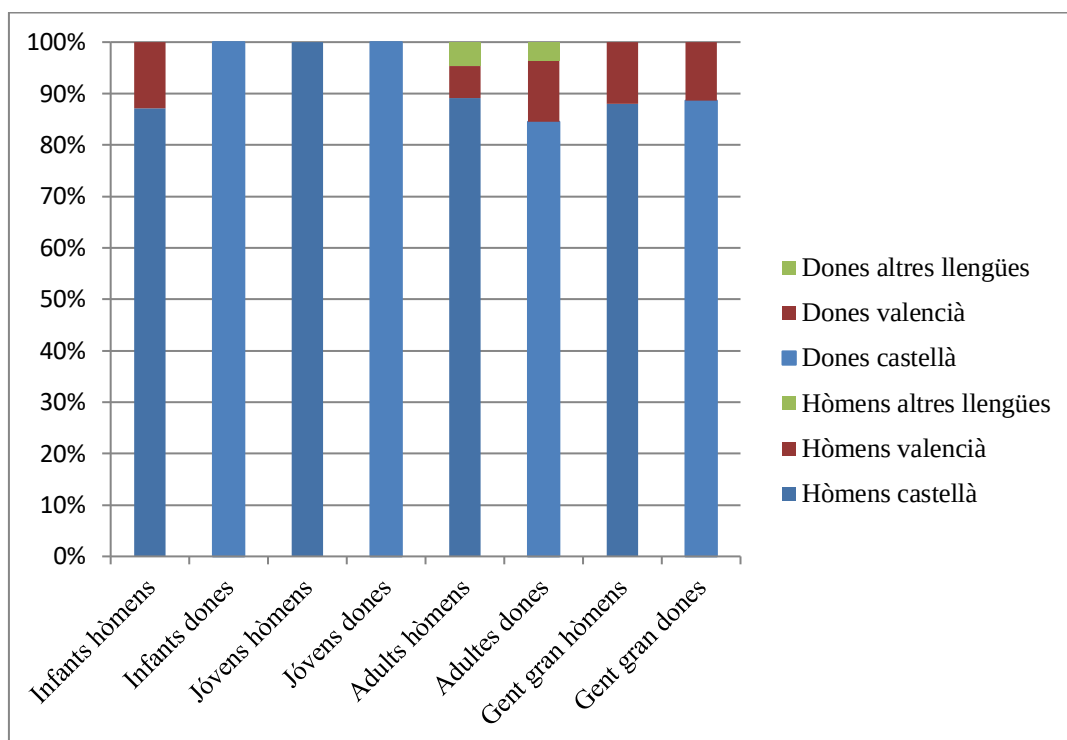
Gràfic 7. Tipus de llengua per àrea geogràfica i sexe en percentatges

4.7. DISTRIBUCIÓ PER LLENGUA, EDAT I SEXE

En l'estudi s'han obtingut dades de 45 infants, 51 jóvens, 412 adults i 69 persones grans, és a dir, la major part de gent estudiada pertany a les persones adultes. Possiblement, el fet que hi haja més persones adultes que d'una altra franja d'edat és perquè dins el que hem considerat com a gent adulta recollim un major rang d'edats que en la resta. Així i tot, si tenim en compte els percentatges de gent que parla el valencià, en pocs casos assoleixen el 10%. Sembla sorprenent que no hem trobat cap persona jove que parle valencià.

Gràfic 8. Tipus de llengua per edat i sexe en percentatges

5. CONCLUSIONS

Al llarg d'aquesta investigació hem intentat presentar a través de diferents dades i d'unes gràfiques que conformen el corpus d'aquest treball, una petita imatge sociolingüística de diverses zones de la ciutat. Som conscients que el mes en què hem realitzat aquesta investigació, juliol, no ha estat la millor tria que podríem haver fet per a reproduir aquesta representació, ja que en aquest període de temps, el ritme de vida de les persones a la ciutat és totalment diferent del que trobaríem en altres circumstàncies.

Tanmateix, considerem que la metodologia aplicada en l'execució d'aquest treball ha estat la més indicada per aconseguir els objectius marcats (hi comptava amb el referent d'un estudi similar que havia realitzat i publicat J.M. Aymà).

En aquesta aproximació a l'estudi sociolingüístic actual de l'àrea metropolitana podem afirmar que, malgrat els coneixements que els parlants puguin tindre d'una llengua, l'entorn i les circumstàncies en què es mouen influeixen en la tria de la llengua que fan servir en un moment determinat; cosa per la qual, podem afirmar que l'ús d'un idioma es pot veure afectat per factors diversos.

Considerem que el carrer és el lloc on els parlants se senten més lliures a l'hora de triar una llengua o una altra per expressar-se. Per aquesta raó, pensàvem que el carrer era el lloc més indicat per a aconseguir els objectius fonamentals de la nostra investigació, és a dir, conèixer quina llengua fa servir la gent al carrer quan parla. D'una banda, les persones investigades han estat escollides de manera aleatòria, i a més a més, deixàvem passar un temps entre unes persones observades i unes altres, ja que no volíem que totes les observacions caiguessen dintre de la mateixa franja horària.

Pensem que, ni que siga modestament, hem assolit el propòsit que ens havíem marcat: mesurar l'ús del català al carrer en uns barris de València així com en la localitat d'Alboraia. Encara que en aquest estudi no disposàvem del mateix temps que Josep Maria Aymà, que va dur a terme la seua investigació durant deu anys a la ciutat de Barcelona, hem intentat acostar-nos al que podria ser l'inici d'una anàlisi sociolingüística d'una part de la ciutat valenciana.

El que hem pogut extraure d'aquesta aproximació és, d'una banda, que les llengües que destaquen més en les converses que es produeixen al carrer són el català i el castellà, encara que els usos de la llengua castellana superen amb diferència els de la

llengua catalana (dins de la investigació, els que parlen en català representen menys del 10% de la població analitzada).

D'altra banda, de les observacions fetes, es pot extraure que la gent, al carrer, opta preferentment pel castellà.

Si ens remetem a les dades obtingudes en la investigació, tant les persones adultes com la gent gran es mantenen més fermes en l'ús del valencià al carrer, és a dir, que s'hi expressen, independentment de la llengua que faça servir l'interlocutor.

Si tenim en compte que segons l'enquesta realitzada per l'Acadèmia Valenciana de la llengua sobre la situació social del valencià, els àmbits personal i familiar són els que s'han vist menys afectats pel que fa a l'ús que es fa de la llengua, el fet que hem apuntat en referència a la llengua que fan servir els adults al carrer seria una dada positiva que ens permetria ampliar i aplicar també a l'àmbit públic.

D'altra banda, hem d'afegir que hi ha un percentatge important de jòvens d'edats compreses entre 15 i 24 anys que asseguren que han après a parlar en valencià en l'àmbit familiar. Tanmateix, el fet que la població jove que parla en català al carrer no hi destaque, ens fa pensar que encara ens queda un camí llarg per arribar a la situació de normalitat desitjable.

Pel que fa a la llengua segons la classe social, el català destaca entre la classe mitjana. En aquest punt hem de tindre en compte el tipus de societat predominant en cada barri, ja que de les dades obtingudes, el percentatge més gran de classe baixa se situa al districte de la Saïdia, una zona en què la presència del català és quasi inexistent. D'una banda, si comparem el percentatge de residents que saben tant parlar, com llegir i escriure en valencià, el districte de la Saïdia té un percentatge menor que la resta de zones analitzades. A més a més, segons el Padró Municipal d'Habitants de l'any 2017, entre els residents dels barris de Marxalenes i Morvedre, poc més d'un 20% són estrangers, mentre que dels residents dels barris de la Petxina i Arrancapins conformen poc menys del 14%. Malgrat que aquesta diferència no l'hem observada en l'estudi en relació a les llengües estrangeres, sí que observem una elevada presència del castellà en el districte de la Saïdia en persones de diferents nacionalitats.

Destaca amb major diferència la localitat d'Alboraia, on la presència del valencià és més significativa, ja que és una població en què el procés d'interrupció d'aquesta transmissió es va frenar gràcies a la introducció del valencià a l'ensenyament.

Amb tot açò, volem assenyalar que, malgrat que considerem que gràcies a l'aplicació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià el coneixement de la llengua ha augmentat de manera considerable, no acabem d'observar actualment que aquest fet quede reflectit en la parla que sentim al carrer. Encara que, com hem assenyalat anteriorment, l'arribada a València de jóvens que provenen de zones catalanoparlants, ens permet escoltar aquesta llengua sobretot en la zona universitària i en els barris que envolten aquest territori. Així i tot, considerem que hui en dia s'estan prenent algunes mesures des de l'administració pública per promoure la presència i l'ús del valencià que afavoreixen la normalització de la llengua, encara que queda molt per avançar si volem que aquest ús augmente i que continuem transmetent l'idioma entre les diferents generacions.

La raó principal per la qual he dedicat el meu treball final de grau a la situació sociolingüística al carrer en l'àrea metropolitana és que com a estudiant de Filologia catalana volia comprovar que el grau de castellanització que presenta la ciutat de València és important.

D'una banda, considere que els resultats mostren el que d'alguna manera esperava, és a dir, actualment encara a València trobem una diferència força gran entre l'ús de la llengua castellana i el de la catalana.

Afegiria que, tot i haver confirmat que els avanços en la recuperació del català al carrer són minsos, per no dir insignificants, si la voluntat, la política lingüística del govern i les gestions des de l'administració foren les adequades, així com també l'ús de la llengua als mitjans de comunicació, la situació de la llengua catalana al País Valencià podria canviar.

6. BIBLIOGRAFIA

- ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2004), *Llibre blanc de l'ús del valencià-I. Enquesta sobre la situació social del valencià*, València, Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. També disponible en línia a <<http://www.avl.gva.es>>. [Consulta: 28 maig 2018].
- AJUNTAMENT DE VALÈNCIA (2017), *Padró Municipal d'Habitants*, València, Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València. També disponible en línia a <<http://www.valencia.es/estadistica>>. [Consulta: 28 maig 2018].
- APPEL, René i MUYSKEN, Pieter (1996), *Bilingüismo y contacto de lenguas*, Barcelona, Ariel.
- ARACIL, Lluís V. (1982), *Papers de sociolingüística*, Barcelona, Edicions de la Magrana.
- AYMÀ, Josep Maria (2010), *El català, al carrer*, Barcelona, UOC.
- BOIX, Emili (1993), *Triar no és trair. Identitat i llengua en els joves de Barcelona*, Barcelona, Edicions 62.
- BOIX, Emili i VILA, F. Xavier (1998), *Sociolingüística de la llengua catalana*, Barcelona, Ariel.
- COLOM, Ferran (1998), *El futur de la llengua entre els joves de València: coneixement, ús i actituds lingüístiques en els joves de la ciutat de València*, Païporta, Denes.
- FELIX, Emili (1986), *L'estructura de la propietat agrària a Alboraia: (1828-1889)*, Alboraia, Centre d'Estudis de la Biblioteca Municipal.
- GALINDO, Mireia (2008), *Les llengües en joc, el joc entre llengües. L'ús interpersonal del català entre els infants i joves de Catalunya*, Barcelona, Pagès Editors.
- GENERALITAT VALENCIANA (2015), *Coneixement i ús social del valencià. Enquesta 2015. Síntesi de resultats*, València, Fons de dades numèriques de la Generalitat Valenciana. També disponible en línia a <<http://www.ceice.gva.es>>. [Consulta: 28 maig 2018].
- INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA (2011), *Cens de població i habitatge 2011*. També disponible en línia a <<http://www.ine.es>>. [Consulta: 28 maig 2018].
- MONTOYA, Brauli i MAS, Antoni (2011), *La transmissió familiar del valencià*, València, Acadèmia Valenciana de la llengua.

- MORENO FERNÁNDEZ, Francisco (1998), *Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje*, Barcelona, Ariel.
- NINYOLES, Rafael L. (1969), *Conflicte lingüístic valencià: substitució lingüística i ideologies diglòssiques*, València, Tres i quatre.
- NINYOLES, Rafael L. (1996), *Sociologia de la ciutat de València*, Alzira, Germania Serveis Gràfics.
- PUJOLAR, Joan (1997), *De què vas, tio?*, Barcelona, Empúries.
- SORRIBES, Josep (1998), *La ciutat desitjada: València entre el passat i el futur*, València, Tàndem.

7. ANNEXOS

ANNEX 1

DADES DELS GRÀFICS.

Distribució per sexes.

	TOTAL
TOTAL	577
Dones	310
Hòmens	267

Distribució segons la classe social de la zona.

	Extramurs	Saïdia	Alboraia
Classe baixa	20	40	2
Classe mitjana	206	204	75
Classe alta	10	4	16

Distribució per llengua i sexe.

	Dones	Hòmens
Valencià	31	19
Castellà	271	239
Altres llengües	8	9

Distribució per llengua i edat.

	Infants	Jóvens	Adults	Gent gran
Valencià	4	0	38	8
Castellà	41	51	357	61

Distribució per llengua i classe social.

	Valencià	Castellà
Classe baixa	0	62
Classe mitjana	42	428
Classe alta	8	20

Distribució per llengua i àrea geogràfica.

	Extramurs	Saïdia	Alboraia
Valencià	18	11	21
Castellà	209	229	72
Altres llengües	12	5	0

Distribució per llengua, àrea geogràfica i sexe.

	Extramurs		Saïdia		Alboraia	
	Dones	Hòmens	Dones	Hòmens	Dones	Hòmens
Valencià	13	6	6	2	12	11
Castellà	125	84	114	115	32	40
Altres llengües	5	7	3	2	0	0

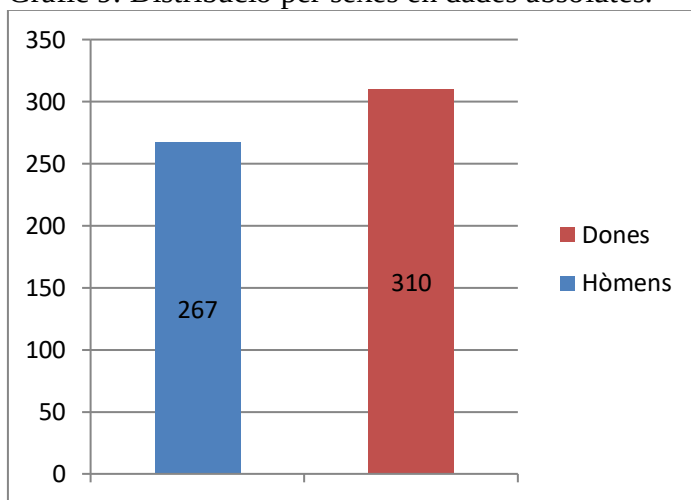
Distribució per llengua, edat i sexe.

	Infants		Jóvens		Adults		Gent gran	
	Dones	Hòmens	Dones	Hòmens	Dones	Hòmens	Dones	Hòmens
Valencià	0	4	0	0	26	12	5	3
Castellà	14	27	33	18	185	172	39	22
Altres llengües	0	0	0	0	8	9	0	0

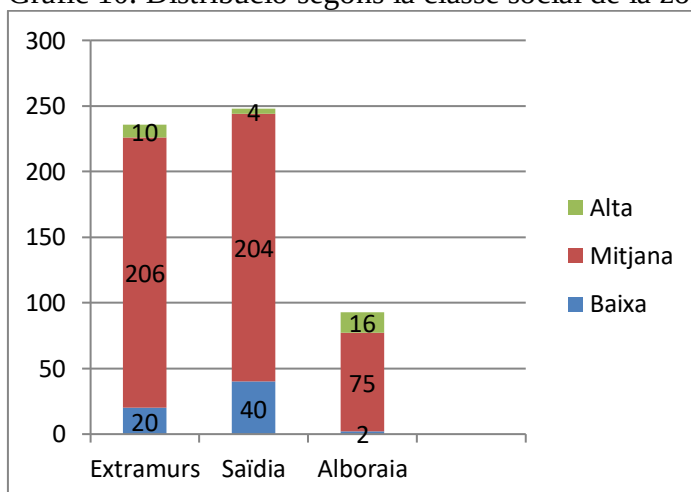
ANNEX 2

GRÀFICS EN DADES ABSOLUTES.

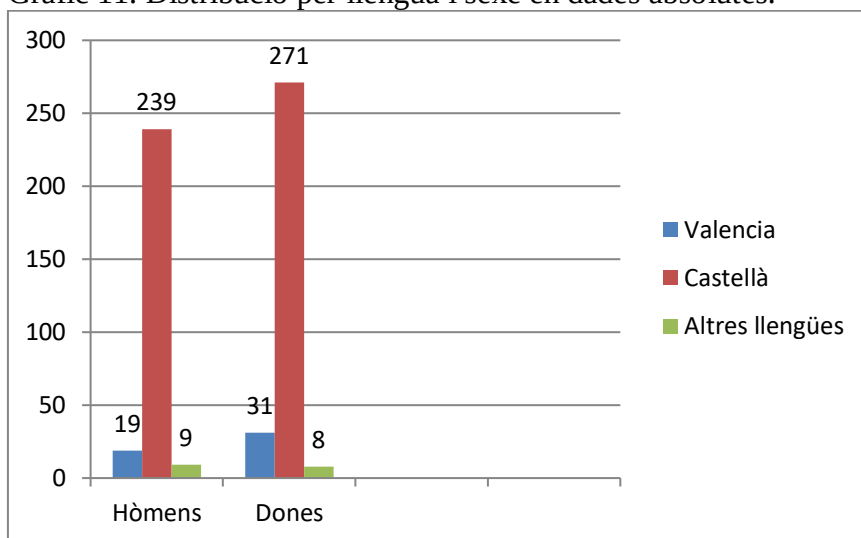
Gràfic 9. Distribució per sexes en dades absolutes.

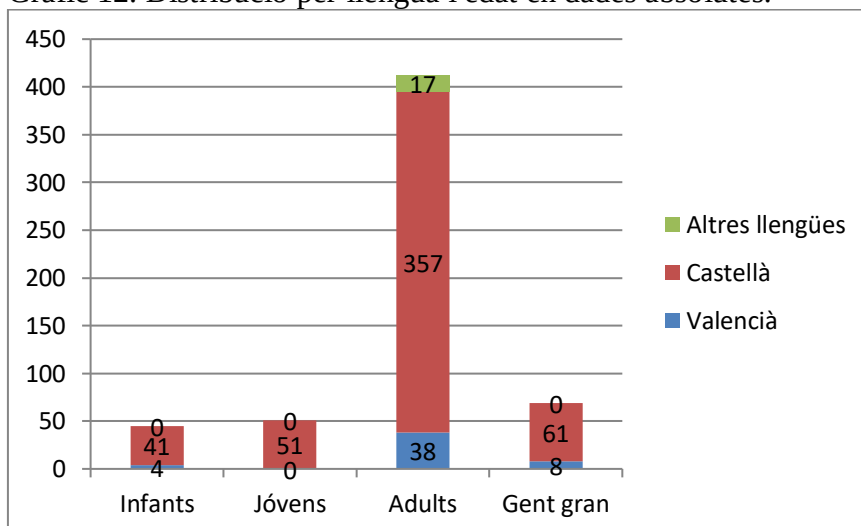
Gràfic 10. Distribució segons la classe social de la zona en dades absolutes.

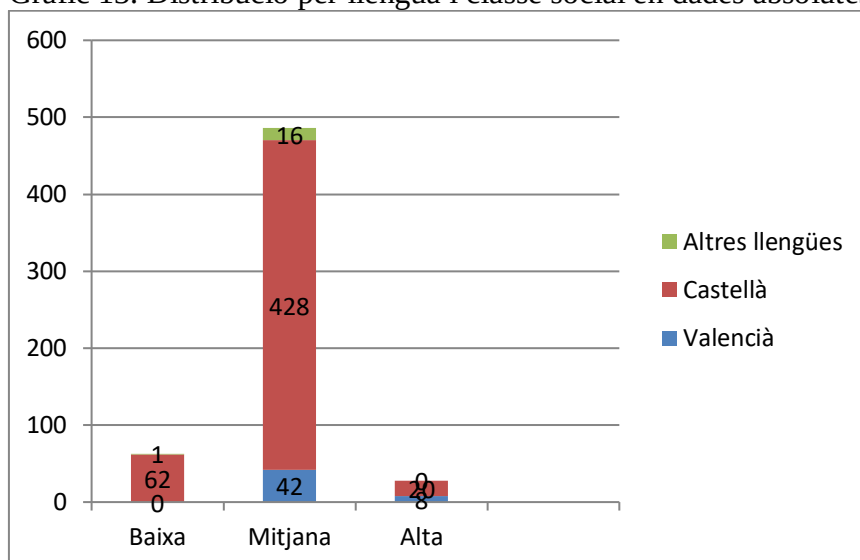
Gràfic 11. Distribució per llengua i sexe en dades absolutes.

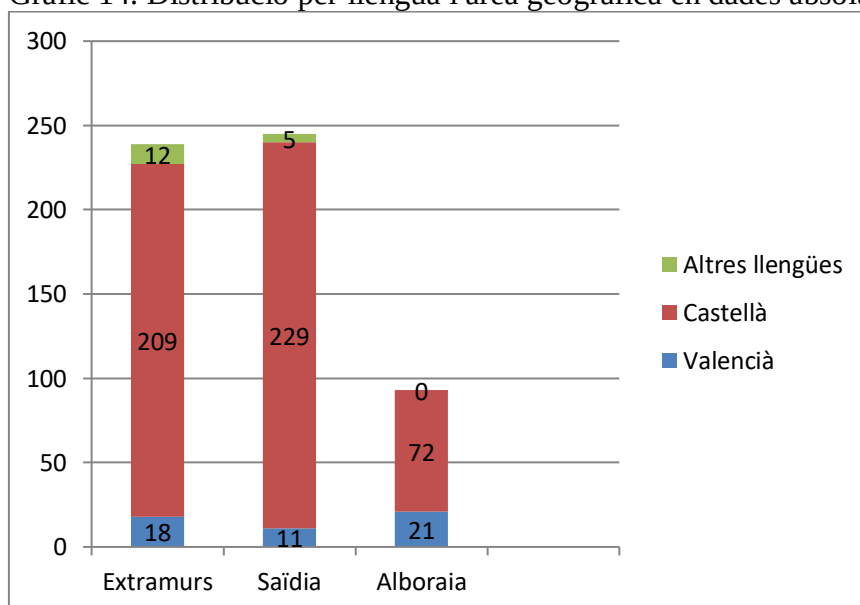
Gràfic 12. Distribució per llengua i edat en dades absolutes.

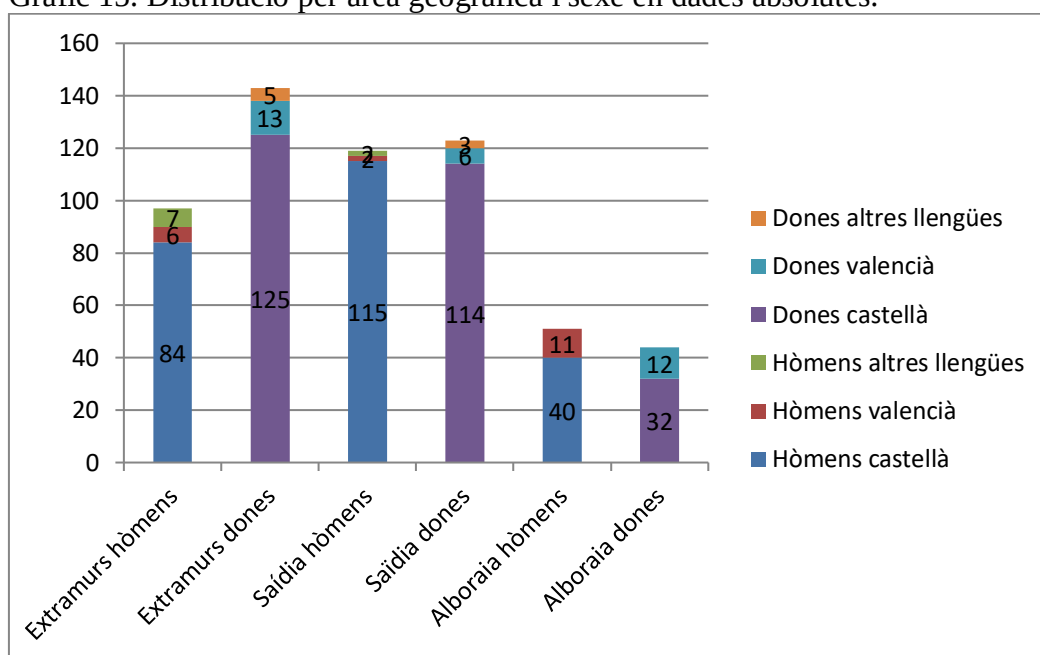
Gràfic 13. Distribució per llengua i classe social en dades absolutes.

Gràfic 14. Distribució per llengua i àrea geogràfica en dades absolutes.

Gràfic 15. Distribució per àrea geogràfica i sexe en dades absolutes.

Gràfic 16. Distribució per llengua, edat i sexe en dades absolutes.

